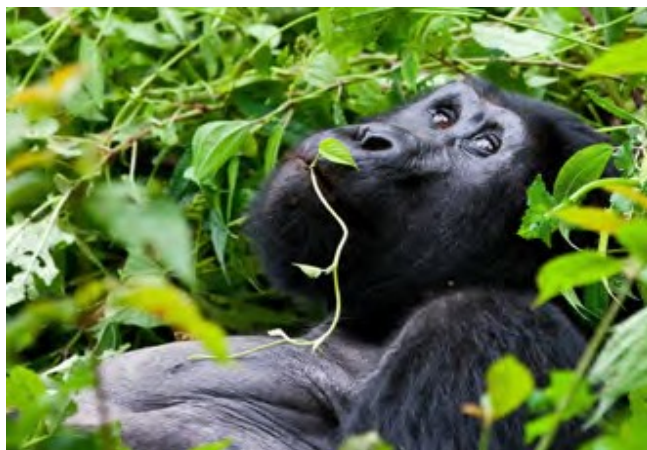

«Адам және биосфера» (МAB) және оның
Дүниежүзілік биосфералық қорықтар желісі
бағдарламасына арналған жаңа жол картасы

МAB-тың 2015-2025 жылдарға арналған стратегиясы
ЮНЕСКО «Адам және биосфера» (МAB) және оның
2016-2025 жылдарға арналған Дүниежүзілік
биосфералық резервтер желісі бағдарламасына
Лима іс-шаралар жоспары
Лима декларациясы

Адам және биосфера (МAB) және оның Дүниежүзілік биосфералық қорықтар желісі бағдарламасына арналған жаңа жол картасы

2015-2025 жылдарға арналған МAB стратегиясы
Лима іс-қимыл жоспары (2016-2025)
Лима декларациясы

Біріккен Ұлттар Ұйымының Білім, ғылым және мәдениет жөніндегі ұйымы 2017 жылы жариялады
7, Place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France

© UNESCO 2017

ISBN 978-92-3-400014-7

Бұл жарияланым Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) лицензиясы бойынша қол жетімді (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). Осы жарияланымның мазмұнын пайдаланып, пайдаланушылар ЮНЕСКО-ның Ашық Access Репозиторийі (www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-rus) пайдалану шарттарымен келіседі

Түпнұсқа атауы: Адам және бүкіләлемдік биосфералық резерваттар желісі үшін жаңа жол картасы. MAB Strategy (2015-2025), Lima Action Plan (2016-2025), Лимдік декларациясы.

Біріккен Ұлттар Ұйымының Білім, ғылым және мәдениет жөніндегі ұйымы 2017 жылы жариялады

Осы басылымда пайдаланылатын атаулар мен материалдардың көрсетілуі ЮНЕСКО-ның қандай да бір елдің, аумақтың, қаланың немесе ауданның немесе олардың тиісті басқару органдарының құқықтық мәртебесі, сондай-ақ делимитация немесе шекара сызығы туралы кез-келген пікірін білдірмейді.

Осы басылымда айтылған көзқарастар мен пікірлерге жауапкершілік авторларға жүктелген. Олардың көзқарасы ЮНЕСКО-ның ресми ұстанымымен сәйкес келмеуі мүмкін және Ұйымға ешқандай міндеттемелер жүктемейді.

Мұқабадағы суреттер төменнен оң жақта:

© Sippakorn / Shutterstock.com

© Travel Stock / Shutterstock.com

© SERNANP

© ЮНЕСКО / Мария Роза Царденас Томажич

Францияда басып шығарылған

Алғы сөз

1971 жылдан бастап Адам және Биосфера бағдарламасы (МAB) шеңберінде адам мен оның қоршаған ортасы арасындағы ұтымды қарым-қатынасты орнату бойынша іс-шаралар жүргізілді. МAB бағдарламасының шеңберінде табиғи және әлеуметтік ғылымдар әлеуетін экономикалық, білім беру және әлеуетті күшейту әрекеттерімен үйлестіру, табиғи ресурстарды орнықты пайдалану мен біздің планетамыздағы биологиялық әртүрлілікті сақтауға ықпал етеді.

2014-2015 жылдары Халықаралық, ұлттық және аймақтық деңгейлерде МAB-пен байланысты бірқатар маңызды оқиғалар орын алды. Көптеген мүше-мемлекеттер бағдарламаны жетілдіру үшін ұжымдық күш-жігерге үлес қосуға мүмкіндік беретін ашық және кең консультациялардың қорытындысы бойынша 2015-2025 жылдарға арналған МAB Стратегиясы ЮНЕСКО Бас конференциясының 38-сессиясында қабылданды. Бұл құжат келесі онжылдықта МAB бағдарламасының қызметін анықтайды.

Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар желісінің (ББРЖ) бүгінгі күні әлемнің 120 елінде 669 объекті бар, оның ішінде жалпы аумағы 680 млн. гектардан астам жер, жағалау және теңіз аудандары, соның ішінде барлық негізгі экожүйелердің түрлері бар 16 трансшекаралық биосфералық қорлар және 207 миллионға жуық халықты қамтитын экономикалық даму деңгейлері, соның ішінде ауылдық және байырғы халықтары да, қала тұрғындары да бар. Осы жағдайды ескере отырып, 2030 жылға қарай МAB бағдарламасы және оның Дүниежүзілік биосфералық резерв жүйесі толық немесе ішінара үлес қосуға қабілетті тұрақты даму жөніндегі күн тәртібінің мақсаттарына қол жеткізуді қарастырып отыр, атап айтқанда, №15 Тұрақты даму мақсатын (ТДМ) жүзеге асыру ТДМ 13 (климаттың өзгеруі), ТДМ 6 (су ресурстары), ТДМ 14 (теңіздер мен мұхиттар), ТДМ 11 (қалалар), ТДМ 2 (азық-түлік қауіпсіздігі мәселелері) және ТДМ 1 (кедейшілікті жою).

Зерттеу мен оқыту, ақпарат алмасу және тұрақты бағдарламалар мен бюджеттен тыс көздерден қаржыландырылатын әлеуетті арттыру жобаларын жүзеге асыруда ынтымақтастық тұрақты және динамикалық болып қала береді. Серіктестік негізде жобаларды іске асыру жалғасуда. Бұдан басқа, Африка, Араб мемлекеттері, Азия және Тынық мұхит өңірі, Еуропа және Солтүстік Америка, Латын Америкасы мен Кариб бассейнін қоса алғанда, тақырыптық және аймақтық МAB желілері деңгейінде ынтымақтастық белсенді түрде дамып келеді.

2017 жылғы 14-17 наурызда Лимада (Перу) төртінші Дүниежүзілік Биосфералық қорлардың Конгресі өтті. Конгресті МAB Бағдарламасының Хатшылығы, Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі Перу министрлігі және мемлекеттік қорғалатын аумақтардың ұлттық әкімшілігі, сондай-ақ МAB-тың Перу Ұлттық Комитеті ұйымдастырды.

Әлемнің 115 елінен 1100 делегат Еуропадан тыс жерде алғаш рет өткізілген Конгресске қатысты. Олар МАБ Стратегиясын іске асыруға қатысты мәселелерді, соның ішінде Тұрақты дамудың 2030 жылға дейінгі күн тәртібін, онда баяндалған орнықты даму мақсаттарын, сондай-ақ климаттың өзгеруі туралы Париж келісімінің ережелерін іске асыру тұрғысындағы мәселелерді талқылады. Олардың қатарында, атап айтқанда, орнықты даму, «жасыл» экономика және қоршаған ортаны қорғауға жауапты қоғамдарды құру, биоәртүрлілікті сақтау, климаттың өзгеруі, табиғи ресурстарды қорғау және орнықты пайдалану секілді тақырыптар қозғалды.

Бұл құжатта осы Конгрестің жұмысының негізгі нәтижелері, атап айтқанда, оның қатысушылары қабылдаған Лимдік декларациясы, сондай-ақ 2016-2025 жылдарға арналған МАБ және оның Бүкіләлемдік биосфералық резерв жүйесінің ЮНЕСКО бағдарламасына арналған Лимнің іс-қимыл жоспары МАБ стратегиясының практикалық іске асыру кезінде жол картасының рөлін орындайтыны ұсынылғанына қуаныштымын.

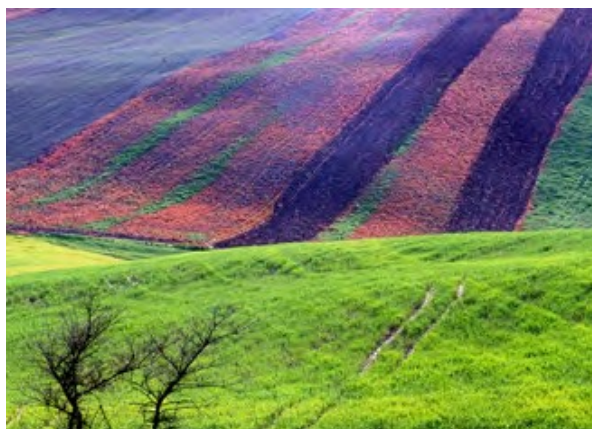

Ирина Бокова

Мазмұны

2015-2025 жылдарға арналған «Адам және биосфера» (МAB) бағдарламасының стратегиясы	7
Адам және биосфера (МAB) және оның бүкіләлемдік желісі 2016-2025 жылдарға арналған биосфералық резервтер ЮНЕСКО бағдарламасына арналған Лиманың іс-қимыл жоспары	35
Адам және биосфера (МAB) және оның бүкіләлемдік желісі биосфералық резерваттар (БР) ЮНЕСКО бағдарламасы жайлы Лиманың декларациясы	57
Пайдаланылған қысқартулар тізімі	63

Адам және биосфера (МAB) және оның Бүкіләлемдік биосфералық қорықтар желісі бағдарламасы бойынша МAB стратегиясы (2015-2025)

* «Биосфералық резерв» термині брошюраны орыс тілінде оқылатын «биосфералық қорық» терминінің орнына пайдаланылады, өйткені оларды құру кезінде үш міндетті аймақты ескере отырып, тек «қорықтар» аумағын (биосфералық резервтің «ядросы» ретінде) ғана емес, сонымен қатар «қорықтардан» ерекшеленетін қорғалатын аудандардың басқа да санаттары (ұлттық парктер, табиғи парктер, қорықтар және т.б.) табиғат қорғау міндеттері мен режимдері бар.

Мазмұны

Қысқаша сипаттама	10
Кіріспе	11
ЮНЕСКО	11
МАБ бағдарламасы	12
МАБ және ЮНЕСКО-ның басқа бағдарламалары мен конвенциялары	13
МАБ стратегиясының жалпы даму контексті	14
ЮНЕСКО-ның орта мерзімді стратегиясының шеңберінде МАБ стратегиясының орны	14
Севилья стратегиясы, Дүниежүзілік биосфералық резерват желісі туралы ережелер мен Мадридтің іс-қимыл жоспары	15
МАБ-тың 2015-2025 жылдарға арналған стратегиясы	16
МАБ бағдарламасының концепциясы мен миссиясы	17
Стратегиялық мақсаттар	18
Күтілетін нәтижелер	18
Қызметтің стратегиялық салалары	23
Қызметтің стратегиялық бағыттары	24
Бағалау жүйесі	29
Глоссарий	30
Қолданылатын қысқартулар тізімі	63

Қысқаша сипаттама

Қырық жылдан астам уақыт бойы бүкіл әлемде адамдар ЮНЕСКО-ның адам және биосфера бағдарламасы (МAB) жасаған биосфералық қорлар шеңберінде жергілікті деңгейде жанандық проблемалардың және биоалуантүрлілікті сақтау саласында бай тәжірибе мен озық білім жинақтаған тұрақты болашақтың жауабын іздеуде. Алдағы он жылда МAB биоәртүрлілікті сақтауға, экожүйелік қызметтерді қалпына келтіруге және жақсартуға, табиғи ресурстарды орнықты басқаруды, орнықты, сау және әділетті экономиканы, қоғамды, гүлденген елді мекендерді және адамның мүмкіндіктерін кеңейтуді қолдау бойынша мүше мемлекеттерге қолдау көрсетуді ұлғайтуды, сонымен қатар, климаттың өзгеруі және басқа да жанандық экологиялық өзгерістерді азайту және бейімдеу туралы жоспарлап отыр. МAB орнықты даму үшін орнықты даму ғылымы мен білім беру арқылы алынған тәжірибеге сүйене отырып, заманауи, ашық және мөлдір байланыс құралдарын және ақпарат алмасуды қолданады. МAB Дүниежүзілік биосфералық резервтік желісінің орнықты дамудың жақсы жұмыс істейтін модельдерінен тұрады. Осы мақсатта, осы желінің барлық қатысушылары Дүниежүзілік Биосфералық Қорлар желісі-мен қабылданған стандарттарға сәйкес келетінін және МAB және ДЖ арасында басқару жүйесі, өзара әрекеттесу және желілерді құру сыртқы серіктестермен тиімді ынтымақтастықты қамтамасыз ету үшін тиімді мерзімді шолу процесі енгізілетін болады. ұзақ мерзімді тұрақтылық. МAB және оның ДРБЖ тұрақты даму мақсаттарына жету үшін күш-жігерін жұмсайтын болады және 2015 жылдан кейінгі күн тәртібіне биосфералық резервтердің өздерінің қызметі аясында және бүкіл әлем бойынша дамыған тұрақты модельдерді тарату арқылы ықпал етеді. даму. Бұл жұмыс МAB-тың жалпы тұжырымдамасы мен миссиясын сипаттайтын, стратегиялық мақсаттар мен стратегиялық бағыттардың бірқатар мәселелерін, сондай-ақ 2016 жылы аяқталуға тиісті тиісті іс-қимыл жоспарын қамтитын осы стратегияны жүзеге асыру арқылы ұйымдастырылатын болады.

Кіріспе

МАН бағдарламасы әзірленіп жатқандықтан биосфералық резерваттар оны іске асырудың негізгі құралы болды. Биосфералық резерваттың тұжырымдамасы белгілі бір биосфералық қорық аумағына кіретін аумақтан тыс құндылығын дәлелдеді; ғалымдар, жоспарлаушылар, саясаткерлер, экономикалық субъектілер және жергілікті қауымдастық биоалуантүрлілікті сақтау және әлеуметтік-экономикалық дамуды қамтамасыз ету үшін әртүрлі білім, зерттеу нәтижелерін және эксперименттерді қолдану үшін осы ұғымға жиі ауысады. Адамның игілігі кедейлік, климаттың өзгеруі, су мен азық-түлік қауіпсіздігі, биологиялық және мәдени әртүрліліктің жоғалуы, тез урбанизация және шөлейттену сияқты қазіргі әлемнің негізгі мәселелерін түсіну және оларды шешу үшін Дүниежүзілік Биосфералық резерваттың желісі (ББРЖ) және аймақтық және тақырыптық желілер тұрақты дамуға байланысты биосфералық резерваттар қызметі арқылы орнықты даму мақсаттарына қол жеткізуге ұмтылатын болады және адам әл-ауқатын және қоршаған ортаны мүддесі қоғамның барлық секторларының серіктестікте жүзеге асырылатын болады. Экожүйелерге байланысты проблемаларды шешетін саясатты және практиканы әзірлеу және сынау, сондай-ақ осы экожүйелер, тауарлар мен қызметтерді қамтамасыз ету үшін ББРЖ және МАН желілерінің тәжірибесі, сондай-ақ салааралық тәсілдер қолданылады. МАН бағдарламасы барлық деңгейлерде орнықты даму идеясын алға жылжыту және оның экономикалық, әлеуметтік және экологиялық компоненттерін біріктіру, сондай-ақ олардың барлық аспектілерінде орнықты дамуды қамтамасыз ету үшін маңызды байланыстарды танудың маңызды құралы болып табылады.

ЮНЕСКО

ЮНЕСКО 1945 жылы, Екінші дүниежүзілік соғыстың аяғында құрылды және 2015 жылы өзінің 70 жылдығын атап өтті. 70 жыл бойы ЮНЕСКО адамдық қадір-қасиет, адамзаттың өзара түсіністігі мен ынтымақтастығының мұраттарына негізделген өмір сүру жағдайларын жақсарту үшін жоғары ұмтылыстар, үміт және үздіксіз күрес жүргізді. Бұл идеалдар мен құндылықтар Ұйым Жарғысында бекітілген, бұл ЮНЕСКО тарихын түсінудің кілті болып табылады. Оның қызметі арқасында бастамашы және пионер бүкіл әлемдегі адамдардың бір-бірін түсінуіне және біз өмір сүріп жатқан планетаға деген көзқарасын өзгертті. ЮНЕСКО қоршаған орта қозғалысына жетекшілік етті және алдымен планетада биоалуантүрлілікті төмендету туралы алаңдаушылық білдірді, бұл МАН бағдарламасы арқылы осы проблеманың өзара байланысы мен адамзаттың дамуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының мамандандырылған мекемесі ретінде, ЮНЕСКО таяу болашақта бейбітшілікке, кедейлікті жоюға, адам денсаулығын жақсартуға, тұрақты дамуға және білім беру, ғылым, мәдениет, коммуникация және ақпарат арқылы мәдениетаралық диалогты дамытуға жәрдемдесетін болады.

МAB бағдарламасы

1971 жылы құрылған ЮНЕСКО-ның адам және биосфера бағдарламасының МAB үкіметаралық ғылыми бағдарлама болып табылады, оны іске асырудың басынан бастап, адам мен оның қоршаған ортасының өзара әрекеттесуін жақсарту үшін ғылыми негіз қалыптастыру болды. МAB адамның өмір сүру жағдайларын жақсарту және артықшылықтарды әділ бөлу, сондай-ақ табиғи және жасанды түрде реттелетін экожүйелерді сақтау және экологиялық тұрғыдан тұрақты және мәдени-сезімтал инновациялық қызметті алға жылжыту мақсатында табиғи және әлеуметтік ғылымдар, экономика және білім саласындағы білімін практикалық экономикалық дамудың тәсілдерін қолдануды біріктіреді.

МAB бағдарламасының практикалық іске асырылуы биосфералық резерваттарда жүзеге асырылады. Мұндай резерваттар биотүрлілікті сақтауға қатысты биогеографиялық аймаққа тән жер үсті, жағалау және / немесе теңіз экожүйелерін қамтуы мүмкін. Әрбір биосфералық резерват аймақтық деңгейде орнықты дамуды қамтамасыз ету мүддесінде тұрақты пайдалану арқылы биоәртүрлілікті сақтауды қамтамасыз ететін әдістерді пайдаланады. Биосфералық резерваттар ұлттық үкіметтердің шешімі бойынша құрылған және олар орналасқан елдердің егемендік юрисдикциясында болса да, олардың бүкіл әлемде биосфералық резерваттары ретінде ғаламдық мәртебесі танылады. Биосфералық резерваттар қоғамдық және экологиялық жүйелердегі өзгерістерді түсінуге, сондай-ақ оларды және олардың өзара әрекеттесу үдерістерін, соның ішінде жанжалдардың алдын-алу және биоәртүрлілікті сақтау мәселелері бойынша салааралық тәсілдерді тестілеу және енгізу үшін үлгі нысандары болып табылады.

МAB бағдарламасының Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар желісі (ББРЖ) 1976 жылы құрылған. 2016 жылы ол әлемнің 120 елінде 669 биосфералық резерваттарды, оның ішінде екі немесе одан да көп елдерде орналасқан 16 трансшекаралық биосфералық резерваттарды қамтыды. 1995 жылғы ББРЖ ережесіне сәйкес, биосфералық резерваттар аймақтық ауқымда сақтау мен орнықты даму жолдарын зерттеу және насихаттау үшін озық тәжірибелерді ортақ пайдалану орталықтарына айналуға ұмтылуы керек. Ол үшін әрбір биосфералық резерват өзінің аумағының тиісті аймақтарын бөлу арқылы материалдық базаны сақтау, дамыту және құру үшін үш өзара байланысты функцияларды біріктіреді: (1) ұзақ мерзімді сақтау үшін ресми түрде белгіленген бір немесе бірнеше негізгі бағыттар; (2) көршілес буферлік аймақтар; (3) мемлекеттік органдардың, жергілікті қоғамдастықтар мен шаруашылық жүргізуші субъектілердің орнықты дамуға жәрдемдесу және қамтамасыз ету үшін жауапты сыртқы өтпелі аймақ. Осылайша, биосфералық резерваттар биологиялық және мәдени әртүрлілікті біріктіреді, экожүйелерді басқарудағы дәстүрлі және жергілікті білімнің рөлін ерекше атап өтеді. Олар жергілікті тұрғындардың басқару үдерісіне ерекше назар аудара отырып, көп мүдделі тараптардың көзқарастары негізінде жұмыс істейді және көп жағдайда мүдделі тараптардың қатысуымен ең озық басқару жүйесін пайдаланады.

МAB (Адам және биосфера) бағдарламасы ЮНЕСКО Бас конференциясының және оның Атқарушы Кеңесінің жалпы басшылығымен әрекет ететін Халықаралық үйлестіру кеңесі (ХҮК) арқылы жаһандық деңгейде басқарылады. Басқарудың келесі деңгейі аймақтық және тақырыптық желілер арқылы қамтамасыз етіледі. Ұлттық деңгейде бағдарлама ұлттық МAB комитеттерімен өте жақсы басқарылады.

МАНБ және ЮНЕСКО-ның басқа бағдарламалары мен конвенциялары

ЮНЕСКО Жер ресурстарын бағалауды және оларды басқаруды жетілдіру бойынша бірқатар халықаралық бағдарламалар әзірледі. ЮНЕСКО-ның басты міндеттерінің бірі, әлемнің барлық елдерінде білім беру, ғылым, мәдениет, коммуникация және ақпараттың дамуы мен дамуы мүддесінде мүше мемлекеттермен бірлесіп жұмыс жасаумен қоса, елдер мен халықтар арасындағы өзара түсіністікті қамтамасыз ету болып табылады. Осы мақсатқа жету үшін ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттер табиғи және мәдени мұраның әлемдік маңызы бар екі бағдарламаны құрды. Бірінші бағдарлама 1971 жылы құрылған МАНБ бағдарламасы болды. Екінші - 1972 жылы қабылданған Бүкіләлемдік мәдени және табиғи мұраны қорғау туралы конвенция, оған сәйкес Көрнекті әмбебап құндылықтардың Дүниежүзілік мәдени және табиғи мұра объектілері құрылды. Бұл объектілерге қатысты басым назар аударуды қажет ететін мәселелер олардың сақталуын және басқарылуын қамтамасыз ету, сондай-ақ мұраны қорғау туралы ақпараттандыруды арттыру болып табылады.

ЮНЕСКО-ның мойындаған жаһандық маңызы бар нысандарынан басқа, 1971 жылы қол қойылған, сулы-батпақты алқаптар туралы конвенцияға (Рамсар конвенциясы) сәйкес қорғалатын объектілер бар. Бұл үкіметаралық келісім ұлттық деңгейде, сондай-ақ халықаралық сулы-батпақты алқаптарды және олардың ресурстарын сақтау және ұтымды пайдалану саласындағы ынтымақтастық. Бұдан басқа, көптеген биосфералық қорларға Дүниежүзілік мұра объектілері, Ғаламдық геопарктер мәртебесі берілді және / немесе олар Рамсар конвенциясының тізіміне енгізілді. Бұл көп жақты тану осы сайттардың жаһандық маңыздылығын атап көрсетеді және жоғарыда аталған жаһандық бағдарламалар арасындағы күш-жігерді байланыстыру үшін мүмкіндіктер ашады, олардың әрқайсысы МАНБ секілді, көрсетілген мақсаттарға қол жеткізу қатысушы сайттармен өткізілетін іс-шараларға үнемі қатысуға мүмкіндік беретін мерзімді шолу механизмін қамтамасыз етеді.

Биосфералық қорлар мен олардың қызметімен айналысатын мүдделі тараптардың мақсаттарының алуан түрлілігін есепке ала отырып, ЮНЕСКО-ның басқа да бағдарламалары, атап айтқанда: Халықаралық гидрологиялық бағдарлама (Халықаралық қолдау тобы), Халықаралық геоэкология бағдарламасы (Геоғылымдар мен геосаябақтар бойынша халықаралық бағдарлама), Үкіметаралық океанографиялық комиссия сияқты бағдарламалары бар. «Әлеуметтік өзгерістерді басқару» ЮНЕСКО-ның Қауымдастырылған мектептер желісі секілді тұрақты дамудың білім беру бағдарламалары және ЮНЕСКО институттары, орталықтары, бөлімшелері мен желілері бойынша Жаһандық іс-қимыл бағдарламасымен ынтымақтасу үшін жақсы мүмкіндіктер бар. Мүмкін болатын ынтымақтастықтың тағы бір саласы - материалдық емес мәдени мұраны қорғау туралы конвенциямен өзара ынтымақтастық жұмыс жасау болып табылады. Барлық осы жағдайларда ЮНЕСКО-ның байланыс және ақпарат секторымен өзара ынтымақтастық әрекеттер жасау қажет.

МАН стратегиясының жалпы даму контексті

Тұрақты даму проблемалары халықаралық пікірталастар орталығында тұр, өйткені адам қызметі жерді түбегейлі өзгертуге, тұщы су ресурстарына, мұхитқа, атмосфераға және климатқа, сондай-ақ экосистемаларға, мекендеу орындарына және олардың биоәртүрлілігіне терең әсер ететінін түбегейлі өзгертеді. Бұл үрдістер «Біз қалайтын болашақ» атты «РИО+20» конференциясының қорытынды құжатында атап өтілді, ол сонымен бірге олар барлық қоғамдар үшін экономикалық, мәдени және әлеуметтік себептерге байланысты елеулі салдары болатынын мойындайды және алдағы онжылдықтарда олар одан да айқын көрінуі мүмкін. Әлемдік қауымдастық адамның мұқтаждықтарын қанағаттандыруға және сонымен бірге қоршаған ортаның өзгеруімен байланысты мәселелерді шешуге бағытталған орнықты дамуға арналған өзара байланысты мақсаттар мен міндеттердің кешенін құру және іске асыру жолында жатыр. Олар Климаттың өзгеруі туралы Біріккен Ұлттар Ұйымының Климаттың өзгеруі туралы Негіздемелік Конвенциясында (Климаттың өзгеруі туралы Біріккен Ұлттар Ұйымының Негіздемелік конвенциясы) және оның хаттамаларында, сондай-ақ Стратегиялық жоспарында белгіленген 2011-2020 жылдарға арналған биологиялық әртүрлілік, соның ішінде биоәртүрлілік саласындағы Айты мақсаттары, биологиялық әртүрлілік туралы конвенция (Биологиялық әртүрлілік туралы конвенция) шеңберінде қабылданған басқа да жаһандық императивтерді анық көрсетеді.

ЮНЕСКО-ның орта мерзімді стратегиясының шеңберінде МАН стратегиясының орны

ЮНЕСКО-ның 2014-2021 жылдарға арналған орта мерзімді стратегиясының негізгі мақсаттары бейбітшілік пен әділетті орнықты даму болып табылады (37 С / 4). Африка және Гендерлік теңдік оның ғаламдық басымдықтары болып жарияланды. ЮНЕСКО тұрақты дамудың күрделі және өзара байланысты мәселелерін шешу үшін қажетті өзгерістерді енгізу мақсатында білім алмасуды арттырудың маңыздылығын атап көрсетеді. Осы мақсатта ЮНЕСКО халықаралық ғылыми ынтымақтастықты және интеграцияланған ғылыми көзқарасты ынталандырады, мүше-мемлекеттерді табиғи ресурстарды тиімді басқаруда, елдер арасында және ішіндегі білімнің алшақтықтарын азайтады және диалог пен бейбітшілік үшін көпірлерді құруға көмектеседі. ЮНЕСКО халықаралық және үкіметаралық ғылыми бағдарламалар мен органдарға көшбасшылықты қамтамасыз етудегі өз тәжірибесін пайдалана отырып, ғаламдық байқау саласындағы әлеуетін пайдалана отырып, конференцияның қорытынды құжаты негізінде ғаламдық және аймақтық ғылыми ынтымақтастық шеңберінде «Рио+20» деп аталатын «Біз қалайтын болашақ» және 2015 жылдан кейінгі дамудың күн тәртібі бойынша ЮНЕСКО-ның 2014-2021 жылдарға арналған орта мерзімді стратегиясында ғылыми күн тәртібін қалыптастыруға, МАН және оның ББЖЖ маңызды рөлін, атап айтқанда, «Тұрақты даму саласындағы негізгі проблемалар бойынша халықаралық ғылыми ынтымақтастықты дамыту» стратегиялық міндетіне, сондай-ақ 4 «Ғылым, технология және инновация саласындағы жүйе мен саясатты нығайту» ұлттық, аймақтық және жаһандық деңгейде үлес қосуға ұмтылатын болады.

Севилья стратегиясы, Дүниежүзілік биосфералық резерваттар жүйесі туралы ережені және Мадрид іс-қимыл жоспары

МАН бағдарламасының және оның ББРЖ дамуының негізгі бағыттары 1974 жылы МАН Мақсатты тобының мәжілісінен бастап және Минскіде (Беларусь, 1983) биосфералық резерваттардың бірінші халықаралық конгресінен бастап, бірқатар кездесулерде анықталды және түзетілді. Биосфералық резерваттарға арналған іс-шаралар жоспары қабылданды. 1995 жылы Севилья қаласында (Испания) биосфералық резерваттарға арналған екінші халықаралық конференция өткізілді және Бүкілресейлік әскери ғылымдар одағының тарихында жаңа дәуірдің басталуын атап өтті. Бұл конференцияда қабылданған шаралар 1995 жылы ЮНЕСКО Бас конференциясында бекітілген Севилья стратегиясына және Дүниежүзілік биосфералық резерваттар жүйесі туралы ережеге енгізілді. 2000 жылы Памплоне (Испания) өткен «Севилья+5» конференциясында, Севильядағы стратегиялық кеңестер және трансшекаралық биосфералық резерваттарды қоса алғанда, қызметтің түрлі аспектілері бойынша қабылданған шешімдер.

Биосфералық резерваттардың үшінші Дүниежүзілік конгресі 2008 жылы Мадридте өткізілді. Ол Севилья Стратегиясының ережелеріне негізделген және Севилья құжаттарының стратегиялық артықшылықтарын пайдалануға және биосфералық резерваттардың рөлін күшейтуге бағытталған Биосфералық резерваттардың Мадридтік іс-қимыл жоспарына - ХХІ ғасырда тұрақты дамуға қатысатын халықаралық танылған аумақтар. IPO шаралары, мақсаттары мен көрсеткіштері, серіктестікті дамыту стратегиясы және іс-қимыл жоспарын жүзеге асырудың басқа аспектілері, сондай-ақ 2008-2013 жылдар аралығындағы кезеңде НАБК қызметін бағалау жүйесі жасалды. Бұл құжат ЮНЕСКО-ның жаратылыстану, әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы бағдарламаларына бағаланатын Шолу Комитетінің ұсынымдарын толық есепке алды.

2013-2014 жж Ішкі қадағалау қызметі МАН қызметін қарады. Бағалау процесін қиындататын нақты аспектілердің арасында МАН-ты кеңінен қамту, оның жекелеген компоненттерін қалыптастырудағы айқындықтың жоқтығы және оны жүзеге асырудағы логикалық келісімділік болмауы болды. Сонымен қатар, шолудан алынған тұжырымдар қабылданған жауаптардың аздығынан және әртүрлі өңірлердің жауаптарынан елеулі айырмашылықтардан кейін созылуды жарамды деп санауға болады. Осы кемшіліктерге қарамастан, жетілдіруді қажет ететін аспектілерге қатысты негізгі бес ұсыныс тұжырымдалған: (1) Мадрид іс-қимыл жоспары биосфералық резервтердің маңыздылығын кеңінен таратып, олардың осы желі шеңберінде өткізілетін іс-шараларға белсенді қатысуын қамтамасыз ету; (2) Мадрид іс-қимыл жоспарының анықтамалық қызметін күшейтеді; (3) Мадрид іс-қимыл жоспары идеялар зертханасы ретінде жаһандық рөлін көтермелеу; (4) Мадрид іс-қимыл жоспары беделін арттырады; 5) ББРЖ-нің қаржылық және штаттық құрамын нығайту.

МAB-тың 2015-2025 жылдарға арналған стратегиясы

МAB бағдарламасы, оның Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар желісі (ББРЖ) тәжірибеге негізделген орнықты дамудың білім базасын құру және осы білімді жаһандық деңгейде ортақ пайдалану үшін маңызды және пайдалы қатысушы және далалық зерттеулер мен тәжірибе құралы болып табылады. Бұл практикалық тәсілді қолдану арқылы МAB бағдарламасы ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттерге биоалуантүрлілік, экожүйелік қызметтер, климаттың өзгеруі және жаһандық экологиялық өзгерістердің басқа аспектілері бойынша маңызды мәселелерді шешуге көмектеседі. МAB-тың 27-ші сессиясында қабылданған және ұсынылған МAB стратегиясы жан-жақты және бір мезгілде бұл мақсаттарға жету үшін жұмыс жүргізілуі мүмкін, сондай-ақ жаһандық тұрақты даму мақсаттарына негізделген жалпы принциптерді қамтиды. ЮНЕСКО-ның 2014-2021 жылдарға арналған орта мерзімді стратегиясына, Севилья Стратегиясына және ББРЖ үшін нормативтік-құқықтық базаға сәйкес әзірленген және МAB-тың соңғы қорытындысының ұсыныстарын ескере отырып әзірленген. Стратегиялық мақсаттар мен стратегиялық бағыттарға қол жеткізу жөніндегі жұмыс осы МAB стратегиясында 2016 жылы Бүкіләлемдік биосфералық қорлардың төртінші Бүкіләлемдік конгресінде ұсынылған МAB-ның тиісті іс-қимыл жоспары негізінде жүзеге асырылатын болады. Оларға қол жеткізудегі прогресс арнайы әзірленген жүйемен бағалау көмегімен іске асырылады.

МАН бағдарламасының концепциясы мен миссиясы

Біздің ұғымымыздың ортасында біздің болашағымыздың ортақтығы мен біздің планетамызбен өзара әрекеттесу қажеттілігін білетін адамдар биосферамен үйлесімді өмір сүретін гүлденген қоғамдар құруда бірлескен және жауапкершілікпен айналысады.

МАН бағдарламасы мен оның Бүкіләлемдік биосфералық резервтік желісі (ББРЖ) қызметі осы тұжырымдаманы тікелей резервтегідей және одан тыс жерлерде жүзеге асыруға бағытталған.

2015-2025 жылдардағы біздің миссиямыз болады:

- ББРЖ шеңберінде орнықты даму модельдерін әзірлеу және нығайту;
- алынған сабақтар және алынған сабақ туралы ақпаратты тарату, сондай-ақ жағдай жасау бұл модельдерді бүкіл әлем бойынша таратуға және қолдануға жәрдемдесу;
- бағалау мен жоғары сапалы менеджментке, тұрақты даму мен жоспарлауға арналған стратегиялар мен саясатқа, сондай-ақ институттардың есеп беруіне және орнықты жұмысына жәрдемдесу;
- мүше мемлекеттерге және мүдделі тұлғаларға тұрақты даму мақсаттарына тезірек ББРЖ тәжірибесін пайдалану арқылы, атап айтқанда, биоалуантүрлілікті және табиғи ресурстарды орнықты басқару саласындағы стратегияларды, технологиялар мен инновацияларды зерттеу және тестілеу, сондай-ақ климаттың өзгеруін азайту және оған бейімдеу

Стратегиялық мақсаттар

МАБ-тың 2015-2025 жылдарға арналған стратегиялық мақсаттары Биомасса қорларының Регламентінде анықталған биосфералық резерваттардың үш функциясымен тікелей байланысты және басты мәселе, биосфералық резерваттардың Мадридтік іс-қимыл жоспарына сәйкес, жаһандық проблема - климаттың өзгеруі. Бұл стратегиялық мақсаттарға мыналар жатады:

- 1. Биоалуантүрлілікті сақтау, экожүйелік қызметтерді қалпына келтіру және жақсарту, табиғи ресурстарды орнықты пайдалануды ынталандыру**
- 2. Тұрақты, сау және әділ қоғамдарды, экономиканы және гүлденген елді мекендерді биосферамен үйлесімде қалыптастыруға қатысу.**
- 3. Биоәртүрлілікті сақтау және ғылымды дамытуға жәрдемдесу тұрақтылық, орнықты даму және әлеуетті арттыру үшін білім беру**
- 4. Климаттың өзгеруі мен басқа да жаһандық экологиялық өзгерістерді жеңілдету және бейімдеу шараларын қолдау**

Стратегиялық мақсат 1. Биоәртүрлілікті сақтау, қалпына келтіру және сапасын арттыру экожүйелік қызметтерді ынталандыру, табиғи ресурстарды тұрақты пайдалану

Биоәртүрлілікті сақтау және орнықты пайдалану басты проблема болып табылады. Биоалуантүрлілік - бұл көптеген экожүйелік қызметтер арқылы адамдардың әл-ауқатының кепілі мен негізі. Биоәртүрліліктің жоғалуы эко-жүйелік қызметтердің ауқымын қысқартуға алып келеді және адамның әл-ауқатына тікелей қатер төндіреді және өмірлік компоненттері тәуекелге ұшырайтын жүйенің теңгерімсіздігінің маңызды көрсеткіші болып табылады. Адам қызметінің нәтижесі мен тұтыну және өндірістің тұрақсыз үлгілерін пайдалану нәтижесінде тіршілік ету ортасының жоғалуы мен үзілуі әлемдегі биоәртүрлілікті төмендетудің маңызды себептері болып табылады. Біздің табиғи ресурстарымыздың қазіргі шкаласы бұрын-соңды болмаған және басқаруды жетілдіруді және оларды пайдаланудың жауапты тәсілін талап етеді.

Күтілетін нәтижелер

- 1.1** Қатысушы мемлекеттердің биосфералық қорларын халықаралық конвенцияларды және басқа да көпжақты табиғат келісімдерін іске асыру үшін модельдер ретінде, сондай-ақ орнықты даму мақсаттарына (тұрақты даму саласындағы мақсат) қол жеткізуді күшейту

- 1.2** Жергілікті, ұлттық және аймақтық деңгейлерде биосфералық резервтерді биоәртүрлілікті сақтау функцияларын орындауда қолдау көрсету, сондай-ақ жергілікті халықтың пайдасын қамтамасыз ету үшін биоәртүрлілік стратегиялық жоспарын және оның биологиялық әртүрлілік мақсаттарына қол жеткізу үшін жергілікті, ұлттық және аймақтық деңгейлерде альянстар құру.
- 1.3** Жастардың, әйелдердің, жергілікті қоғамдастықтар мен байырғы халықтардың нақты құқықтары, қажеттіліктері мен мүмкіндіктері ескеріле отырып, биосфералық резервтердің орнықты дамуы үшін тиімді, әділ және бірлескен жоспарлау және олардың биосфералық қорықтарда және айналасында табиғи ресурстарға ие болу қабілетін қамтамасыз ету, оларға қол жеткізу және оларды тұрақты пайдалану.
- 1.4** Биосфералық резерваттар аумағында тұратын қоғамдастықтардың эко-жүйелік қызметтерінің тұрақтылығын қамтамасыз етуге бағытталған экожүйелік тәсілді тиімді пайдалану арқылы мемлекет, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, халықаралық ұйымдар мен жеке сектордың биосфералық қорларын қолдау және халықтың қалған бөлігі үшін денсаулығы мен әл-ауқаты осы қызметтерге байланысты.
- 1.5** МАБ бағдарламасының орнықты дамуға арналған үлгілер мен шешімдерді әзірлеуге және оларды бүкіл әлем бойынша таратуға ынталандыруға бағытталған зерттеу және эксперимент жүргізудегі рөлін күшейту.

Стратегиялық мақсат 2. Тұрақты, сау және әділ қоғамдарды, экономиканы және биосферамен үйлесімді өмір сүретін елді мекендерді құруға қатысу.

Шығыстағы барлық агломерацияларды, әсіресе жағалаудағы аудандарда тез арада кеңейтілетін әлем халқының қарқынды өсуі шектеулі табиғи ресурстардың артық пайдаланылуына және орнықты пайдалануына, ластану процестерін және қоршаған ортаның тозуын жеделдетуге алып келеді, адамның әл-ауқатына әсер ету. Салауатты, әділ қоғамдар мен экономикаларды құру, сондай-ақ гүлденген елді мекендер ұзақ мерзімді тұрақтылық пен әлеуметтік дамудың негізгі элементі болып табылады. Осы мақсатқа қол жеткізу табиғи және мәдени мұраның әртүрлі аспектілерін терең білуді, әлеуметтік және экономикалық шындықтарды, сондай-ақ сыртқы әсерлерге бейімделу мен тұрақтылықты арттыруға бағытталған инновациялық тәсілдерді қажет етеді. ХБА және оның ББРЖ гүлденген экономикалар мен орнықты қоғамдарды тек жеке мүше мемлекеттерде ғана емес, сондай-ақ трансшекаралық биосфералық қорларда құруда бірегей рөл атқарады. Олар өзара әрекеттесу мен түсіністікке қол жеткізу, бір-бірімен және табиғи табиғатпен үйлесімді өмір сүру үшін қолайлы жағдайлар жасау және жалпы табиғат ресурстарын пайдалану және пайда алу тұрғысынан бейбітшілік мәдениетін қалыптастыру мүмкіндігін ұсынады.

Күтілетін нәтижелер

- 2.1** Тұрақты дамуды насихаттау және тең құқылы және салауатты қоғамдар мен елді мекендермен байланысты тұрақты даму саласындағы мақсатты дамытудың үлгісі ретінде барлық деңгейлердегі билік органдарының мойындау және қолдауын қамтамасыз ету.
- 2.2** Биосфералық резерваттардың жұмыс істеу үлгісі биоәртүрлілікті сақтау мен орнықты пайдалануға оң әсер ететін тұрақты экономиканы құру және көрсету.
- 2.3** Биосфералық резерваттарда жұмыс істейтіндер, табысқа жету көздерін әртараптандыру, жасыл компаниялар мен әлеуметтік кәсіпорындар құру арқылы, соның ішінде даму жолымен, қоғамның тұрақтылығын арттыруға және жастарға жаңа мүмкіндіктер ашуға бағытталған инновациялық тәсілдерді зерттеу, соның ішінде жауапты туризм және «сапалы экономика» құру арқылы дамыту.
- 2.4** Биосфералық резерваттардағы экожүйелік қызметтерді осы қызметтерді пайдаланатын және жиі шалғай қалалық жерлерде пайдаланушылар тарапынан жәрдемдесетін адамдарға әділ өтемақы мен жәрдем берудің тиімді тетіктерін енгізу.
- 2.5** Биосфералық резерваттардың өз аумағында тұратын немесе солармен байланысты басқа да адамдардың денсаулығы мен әл-ауқатын арттыруға тікелей қосқан үлесі.
- 2.6** Көп деңгейлі диалог негізінде трансшекаралық биосфералық қорларды нығайту және трансшекаралық мәселелерді шешу үшін қажетті әлеуетті құру.

3-стратегиялық мақсат. Биоәртүрлілік пен тұрақтылықты дамыту, орнықты даму және әлеуетті арттыру үшін білім беруді дамытуға жәрдемдесу

Тұрақты даму ғылымы - орнықты дамумен байланысты ағымдағы, болашақ экономикалық, экологиялық, моральдық және әлеуметтік мәселелерді анықтау, түсіну және шешу үшін салааралық негізде ғылыми, дәстүрлі және жергілікті білімнің барлық спектрін пайдалануға негізделген интеграцияланған, проблемалы-бағытталған тәсіл. Биосфералық резерваттағы бұл тұрғыда барлық мүдделі тараптар, соның ішінде ғалымдар, саясаткерлер, жергілікті қауымдастықтардың өкілдері мен жеке сектор арасындағы өзара іс-қимыл қажет. Тұрақты даму мүддесіндегі білім оқушыларды мотивациялау және жаңа дағдыларды, қабілеттер мен құндылықтарды игеру арқылы және тұрақты даму мүддесінде әрекет ету арқылы өз әдеттегі мінез-құлқын өзгертуге мүмкіндік беру үшін оқыту мен оқыту бағдарламаларына тұрақты дамуды енгізуді насихаттайды. Биосфералық резерваттар, атап айтқанда, олардың үйлестірушілері, менеджерлері және ғалымдары арқылы ғылыми білім беру жүйесін құру, үздік тәжірибелердің мысалдарын анықтау және нығайту мақсатында жергілікті және аймақтық деңгейлерде орнықты даму және тұрақты даму мүддесіндегі білім үшін ғылымның әлеуетін енгізуді қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Күтілетін нәтижелер

- 3.1** МАБ пен оның ББРЖ-нің 2015 жылдан кейінгі даму күн тәртібін іске асырумен және ТДМ жетістіктеріне қол жеткізуімен халықаралық, аймақтық, ұлттық және субұлттық зерттеу бастамалары мен бағдарламаларына толық қатысуы.
- 3.2** Биосфералық резерватта жұмыс істейтін ғалымдардың халықаралық желісін құру, оның ішінде басшылардың / үйлестірушілердің және басқа мүдделі тараптардың қатысуымен.
- 3.3** Әрбір биосфералық резерваттағы бай ғылыми-зерттеу бағдарламаларын орнықты дамудың ғылыми принциптері негізінде жүзеге асыру, бірлескен шешімдер қабылдау және биосфера резерватын басқару тетіктерін қамтамасыз ету.
- 3.4** Дәстүрлі білімді биосфералық резерваттарды басқарудың «ғылыми негізі» ретінде пайдалану және жергілікті қоғамдастықтар мен байырғы халықтарға бірегей білімді сақтаушы және мәдени сәйкестікті сақтаудың кепілі ретінде күшейту маңыздылығын мойындау.
- 3.5** Биоәртүрлілікті сақтау, орнықты пайдалану, климаттың өзгеруін жұмсарту және бейімдеу, әлеуметтік-экономикалық даму, адамзат қоғамдастығының әл-ауқаты және мәдениетті жетілдіру саласында кешенді проблемаларды шешу үшін биосфералық резерваттарды, сондай-ақ ұлттық, өңірлік және жаһандық деңгейде кадрларды даярлау және әлеуетін арттыру.
- 3.6** Азаматтық қоғамның мүдделерін білдіретін барлық мүдделі серіктестердің қатысуымен барлық биосфералық резерваттарда тұрақты даму мүддесіндегі білім саласындағы қызметті ұйымдастыру. Биосфералық резерваттарды, олардың жұмыс әдістерін ТДМ мақсатында білім орталықтары ретінде пайдалану.
- 3.7** ЮНЕСКО-ның Білім беру секторы бағдарламалары бойынша биосфералық резерваттардың серіктестіктерін кеңейту, соның ішінде ТДМБ бойынша Жаһандық іс-қимыл бағдарламасы, ЮНЕСКО-ның Қауымдастырылған мектептік жүйе желісі, Университет арасындағы ынтымақтастық бағдарламасы / ЮНЕСКО кафедралары, сондай-ақ Біріккен Ұлттар Ұйымының жүйелік құрылымдары Ұлттар білім мен әлеуетті арттыруда жұмыс істейді.

Стратегиялық мақсат 4. Климаттың өзгеруіне және басқа да жаһандық экологиялық өзгерістерге жұмсарту және бейімдеу бойынша қолдау шаралары.

Климаттың өзгеруі адамзат болашағы үшін үлкен міндет болып қала береді. Қазіргі уақытта XX ғасырдың екінші жартысынан байқалған жылудың негізгі себебі адам қызметінің болуы ықтималдығы өте жоғары. Климаттың өзгеруі жөніндегі үкіметаралық комиссияның (Климаттың өзгеруі жөніндегі үкіметаралық сарапшылар тобы) бесінші бағалау есептеріне сәйкес біздің планетамыздың климаттық жүйесін жылытатыны сөзсіз. 1950 жылдардан бері байқалып отырған өзгерістердің онжылдықта, тіпті мыңдаған жылдар бойы ұқсастығы болмады. Биосфералық қорлардың ерекше құндылығы мен климаттың өзгеруін қамтамасыз ететін мүмкіндіктері Мадридте биосфералық резерваттардың іс-шаралар жоспарында (2008-2013 жж.), сондай-ақ биосфералық резерваттар мен климаттың өзгеруі туралы Дрезден декларациясында (2011 ж.) танылды. МАБ

бағдарламасының және оның биосфералық резерваттарының климаттың өзгеруінің салдарын жұмсарту және олардың әсеріне бейімделу мүмкіндігіне назар аудару, сондай-ақ осы құжаттарда ұсынылған іс-шараларды іс жүзінде жүзеге асыруға жәрдемдесу климаттың өзгеруімен байланысты ұлттық және халықаралық стратегиялар мен саясат. Осы мақсатқа қол жеткізу үшін климаттың өзгеруі мен биологиялық әртүрлілікті жоғалту, урбанизация, сарқылу, жер және су ресурстарының тозуы, стратосферада озон қабатының сарқылуы сияқты жаһандық экологиялық өзгерістердің басқа аспектілері арасындағы кешенді өзара әрекеттесуді бір уақытта зерттеу қажет.

Күтілетін нәтижелер

- 4.1** ББРЖ климаттың өзгеруін және басқа да жаһандық экологиялық өзгерістерді қадағалаудың инновациялық әдістерін зерттеуге және сынауға, оларға бейімделуге және олардың салдарларын жұмсартуға көмектесу үшін аймақтардың ғаламдық желісі ретінде жұмыс істейді.
- 4.2** Климаттың өзгеруі туралы Біріккен Ұлттар Ұйымының Негіздемелік конвенциясын (Біріккен Ұлттар Ұйымының Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясы), Биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияны (БӘТК) және Климаттық қызмет көрсетудің Жаһандық негізін жүзеге асыру үшін үлгілер ретінде мүше мемлекеттердің биосфералық қорларын белсенді қолдау.
- 4.3** Биосфералық резерваттарды мүше мемлекеттер деңгейінде және климаттың өзгеруін азайту мен бейімдеу стратегияларын жобалау мен іске асыруда шешімдер қабылдаудың басқа құрылымдарында тану және насихаттау, атап айтқанда, (1) биологиялық ғылымның энергия тиімділігі резерваттағы резервтерді, сондай-ақ жаңартылатын және экологиялық таза энергия көздерін пайдалану технологияларын енгізу және оларды іске асыру, соның ішінде жауапты тұтыну арқылы энергияны үнемдеуді қамтамасыз ету Ниа және (2) көміртегі мен ормандардың ағашсыздануы мен тозуы нәтижесіндегі зиянды шығындарды азайту тетігіне (орманның азаюы мен тозуы шығарындыларын қысқарту) байланысты тәсілдерді пайдалану.
- 4.4** Биосфералық резерваттарда басқа мемлекеттер мен өңірлерге әзірленген әдістерді беруде мүше мемлекеттерден белсенді көмек

Қызметтің стратегиялық салалары

2015-2025 жылдардағы ХБА қызметінің стратегиялық бағыттары мыналарды қамтиды:

A. Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар жүйесі орнықты дамудың тиімді модельдерінен құрылды	Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі үшін жеткілікті және тұрақты қаржыландыруды қамтамасыз ету
B. МАБ бағдарламасы мен Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі арқылы инклюзивтік, динамикалық және нәтижелерге бағытталған ынтымақтастық пен байланыс орнату	D. Байланыс және ақпарат алмасу және деректерді алмасу үшін кешенді, заманауи, ашық және тұнық жүйелер
C. Тиімді әріптестік қарым-қатынастарды және МАБ бағдарламасы мен	E. Дүниежүзілік биосфералық резерваттар мен МАБ бағдарламасын жалпы және ішкі басқару

Қызметінің алғашқы үш стратегиялық бағыттары: А - олар орналасқан елдердегі жағдайды ескере отырып, жекелеген биосфералық резерваттар; В - МАБ бағдарламасы шеңберінде желілерді ұйымдастыру; С - негізінен МАБ бағдарламасынан тыс серіктестік. Төменде қызметтің стратегиялық бағыттары мен тиісті стратегиялық бағыттарының қысқаша мазмұны берілген.

Стратегиялық әрекет аймағы А. Тұрақты дамудың тиімді модельдерінен тұратын Биосфералық резерваттардың бүкіләлемдік желісі

2025 жылға қарай ББРЖ тұрақты даму мүддесінде инновацияларды пайдалану бойынша оқу-жаттығу және демонстрациялық алаңдардың ғаламдық желісіне айналады деп жоспарлануда. Биосфералық қорлар оңтайлы функционалдық деңгейге жеткеннен кейін олар жергілікті, ұлттық, аймақтық және жаһандық деңгейлерде ғылым, саясат пен қоғам арасындағы өзара әрекеттесудің негізгі платформасы бола отырып, олар тұратын халықтардың мүдделеріне, осы резерваттар орналасқан мемлекеттерге, сондай-ақ мүдделі тараптардың кең ауқымы. Жұмыс істейтін модель ретінде биосфералық резерваттар тұрақты дамуға, соның ішінде биоәртүрлілікті сақтауға және кедейлікті азайтуға жәрдемдесуі керек. ББРЖ - биосфералық резерваттар аумағында тұратын тұрғындарды, тәжірибешілер мен ғалымдарды біріктіріп, орнықты даму мүддесінде білімдерді

бірлесіп өндіруге арналған бірегей алаң. Бұл желі Севилья стратегиясына және Дүниежүзілік биосфералық резерваттар жүйесінің ережесіне сәйкес толықтай жұмыс істейтін және сауатты басқарылатын объектілерден тұруы керек. Мұндай операцияны қамтамасыз ету 2013 жылы МКС қабылданған аяқтау стратегиясының мақсаты болды.

Қызметтің стратегиялық бағыттары

- A.1** Жергілікті тәжірибені, дәстүрлерді және мәдениетті ескере отырып, барлық мүдделі тараптарды тарта отырып, биосфералық резерваттық қызметті іріктеу, мәртебесін беру, жоспарлау және іске асыру үшін ашық және бірлескен тетіктер мен рәсімдерді қолдану.
- A.2** Биосфералық резерваттарды ұлттық және аймақтық дамудың стратегиясы мен бағдарламаларына, кеңістіктік жоспарлауға, қоршаған ортаны қорғауға және басқа да салаларға қатысты заңдарға, сондай-ақ әрбір биосферада құру үшін аумақтық және әкімшілік күші бар мемлекеттер мен басқа құрылымдардан көмек көрсету тиімді әкімшілік және басқарушылық құрылымдар.
- A.3** Бір жағынан, биосфералық резерваттар мен ұлттық МАБ комитеттері арасындағы әріптестік қарым-қатынастарды, бір жағынан, университеттер мен ғылыми-зерттеу институттарын, екінші жағынан, қолданбалы зерттеулер жүргізу және басқару құрылымдарын күшейту мақсатында білім алу және оқыту үшін практикалық мүмкіндіктерді құру және биосфералық резерваттардың тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету.
- A.4** Биосфералық резерваттардың қаржылық тұрақтылығын айтарлықтай арттыру және қаржыландыру көздерін әртараптандыру.
- A.5** Биосфералық резерваттарды адаптивті басқару динамикалық үдерісін ынталандыратын мерзімді шолу механизмі негізінде ББРЖ тиімді жұмысын қамтамасыз ету.

Стратегиялық қызмет саласы В. МАБ бағдарламасы мен Дүниежүзілік биосфералық резервтер желісі арқылы инклюзивтік, динамикалық және нәтижелерге бағытталған ынтымақтастық және байланыс орнату

Инклюзивтік, динамикалық және нәтижелерге бағытталған ынтымақтастық пен желілер МАБ және оның тұрақты даму саласындағы мақсат пен оған қатысты мақсаттарға жетуіне белсенді ықпал ететін басты элементтер болып табылады. Халықаралық ынтымақтастық аясында ғылыми дипломатияға, сонымен қатар Оңтүстік-Оңтүстік және Солтүстік-Оңтүстік-Оңтүстік үшжақты ынтымақтастықта білімді таратуда делдал болып табылатын жергілікті және тұрғылықты халықпен ғылыми білімді бірлесіп өндіруге және диалогқа катализатор ретінде ерекше назар аударылады. Ынтымақтастық пен өзара әрекеттестік барлық төрт стратегиялық мақсатқа жету үшін жүргізілуі керек. Осыған байланысты аймақтық және тақырыптық МАБ желілерінің рөліне көбірек назар аудару керек. Аймақтық желілер аймақтық қажеттіліктерді қанағаттандыруға және олардың өңірлерінде олардың тиімділігі мен тиімділігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін белгілі бір икемділікті қамтамасыз етуге бағытталған жұмыс тәртібі мен нормативтік ережелердің

негізінде жұмыс істейді, ал тақырыптық желілер негізінен өзін-өзі реттеу қағидаттарында жұмыс істеуі керек.

Қызметтің стратегиялық бағыты

- В.1** Стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуге ықпал ететін биосфералық резерваттар мен басқа мүдделі тараптардың басшыларына / үйлестірушілеріне арналған жаһандық және өңірлік әлеуетті дамыту және оқыту бағдарламаларын әзірлеу.
- В.2** ЮНЕСКО-ның Ұлттық Комиссиялары, МАБ Ұлттық комитеттері мен тиісті министрліктер мен басқа да мемлекеттік құрылымдар, сондай-ақ университеттер, азаматтық қоғам ұйымдары және жеке меншік секторларды қоса алғанда, мүдделі тараптармен, мүше-мемлекеттердің белсенді қатысуын күшейту арқылы ынтымақтастықты нығайту және ынтымақтастықты кеңейту.
- В.3** Желілерді инфрақұрылыммен және өздерінің міндеттерін жүзеге асыруда өз әлеуетін жүзеге асыру үшін қажетті ресурстық қолдау деңгейімен қамтамасыз ету.
- В.4** Зерттеу, жобаны іске асыру және мониторингі, оның ішінде биосфералық резерваттар арасында алмасу арқылы ынтымақтастықта желілік ынтымақтастықты ынталандыру.
- В.5** Желі аралық және желі ішілік тиімді коммуникацияны ұйымдастыру және оның мақсаттары мен қызметі туралы ақпаратты тарату.
- В.6** Трансшекаралық және мемлекетаралық ынтымақтастықты дамыту мүддесінде биосфералық резерваттар арасындағы серіктестік туралы келісімдердің санын көбейту.

Стратегиялық әрекет ету саласы С. МАБ бағдарламасы мен Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі үшін тиімді серіктестік құру мен тиісті және тұрақты қаржыландыруды қамтамасыз ету

Биосфералық резерваттарды, желілерді және МАБ хатшылығының мүмкіндіктерін нығайтуға, сондай-ақ жоспарлар мен стратегиялардың іске асырылуына жәрдемдесуге, соның ішінде тұрақты қаржыландыру тетіктері арқылы тиімді әріптестік қарым-қатынастарды қалыптастыру МАБ бағдарламасының басымдықтарының бірі болып табылады. Бағдарламаның жұмыс істеуін қамтамасыз ететін негізгі резерваттар мен ББРЖ резерват-мүшелерінің барлық деңгейлерде әдеттегі бюджеттен бөлінгеніне қарамастан, зерттеу топтары, жеке кәсіпорындар немесе холдингтер сияқты жаңа серіктестерді тартудың өзекті қажеттілігі бар, мұражайлар, банктік кәсіпорындар және азаматтық қоғам ұйымдары жаңа серіктестіктерді қалыптастыруға немесе нығайтуға мүмкіндік береді. Сонымен бірге, тәуелсіз мемлекеттік басқару құрылымын, сондай-ақ, жергілікті қауымдастықтардың тәуелсіздігі мен ықпалын сақтау қажет, әсіресе басқа өңірлердің өкілдері болып табылатын жағдайларда. Ұйымдастыру, оның ішінде қаржылық, тұрақтылықты және МАБ-нің жеке биосфералық резерваттарын жетілдіру мақсатында қаржыландырудың түрлі нұсқаларын зерттеу қажет. Ақша қаражатын тартудан басқа, жаңа серіктестіктер халықтың

биосфералық резерваттардың пайдасы мен пайдасы туралы хабардарлығын арттыруға, сондай-ақ олардың қызметіне жергілікті қауымдастықтардың қатысуын арттыруға көмектесуі керек. ЮНЕСКО ең танымал және халықаралық деңгейде танымал брендтер және басты міндеті – ББРЖ және оның биосфералық резерваттары үшін қаражат жинаудың ең жақсы жолдарын табу.

Қызметтің стратегиялық бағыты

- C.1** Жеке сектор мен филантропикалық ұйымдар үшін екіжақты және көп жақты донорлардың негізгі міндеттерін есепке ала отырып, ББРЖ, аймақтық және тақырыптық желілерге, ұлттық МАБ комитеттеріне және жеке биосфералық қорларға арналған кешенді қаржылық және бизнес-жоспар мен маркетинг дайындау (мұндай жоспардың элементтері төменде келтірілген, қызметтің басқа компоненттері де болуы мүмкін).
- C.2** МАБ хатшылығының және ұлттық комитеттердің ЮНЕСКО және ірі халықаралық ұйымдармен ынтымақтастығы мен әріптестігін нығайту.
- C.3** МАБ хатшылығының көмегі арқылы биосфералық резерваттар мен аймақтық желілерді қамтамасыз ету, өздерінің жеке табыс көздерін нығайтуға байланысты тәжірибені жинақтап, осындай тәжірибелермен бөлісу.
- C.4** МАБ бағдарламасымен жергілікті, ұлттық және халықаралық деңгейлерде жекеменшік сектормен серіктестік орнату.
- C.5** Биосфералық резерваттарды және ұлттық және аймақтық механизмдер арқылы қаржыландырылатын желілерді қолдау бойынша жобалар мен іс-шаралар санының көбеюі, әсіресе, халықаралық серіктестікке деген қажеттілік.
- C.6** Қазірдің өзінде жұмыс істейтін кәсіпкерлердің, әсіресе әлеуметтік мекемелерді қолдайтын және «жасыл» экономиканы дамытатын, сондай-ақ оларды әдістемелік көмекпен қамтамасыз ететін кәсіпкерлердің биосфералық резерваттарына белсенді қатысу.
- C.7** Жергілікті брендтерден басқа, беделді жаһандық биосфералық резерваттық брендтің құрылуы.
- C.8** Өздерінің өнімдері мен қызметтерін бірлесіп алға жылжыту кезінде биосфералық резерваттар арасындағы өзара әрекеттестікті кеңейту.
- C.9** Әрбір биосфералық резерваттың өз кірістерін алуын қамтамасыз ету.

Стратегиялық қызмет саласы D. Байланыс және ақпарат пен деректермен алмасу үшін кешенді, заманауи, ашық және тұнық жүйелер

МАБ бағдарламасының жетістігі биосфералық резервтер тұжырымдамасын, әртүрлі бағдарлама қатысушыларының биосфералық резерваттары, ұлттық комитеттер, желілер және т.б. деңгейінде нақты анықталған және ортақ түсіністікке негізделген, кең мағынада тиімді және ашық байланыс жүйесімен байланысты. Қазіргі коммуникация және ақпаратты қолдау құралдары, әлеуметтік желілер мен деректерді ортақ пайдалану бағдарламаға үлкен мүмкіндіктер ашады. МАБ секретариаты, ұлттық комитеттер, аймақтық және тақырыптық желілер мен биосфералық резерваттары осы құралдарды қолдануға кірісіп отырса да, оларды тек МАБ бағдарламасында ғана емес, сонымен қатар сыртқы аудиторияны білдіретін әртүрлі субъектілер мен топтардың назарын аудару қажеттілігі бар. Сонымен қатар, көптеген елдерде заманауи байланыс құралдарына қолжетімділік әлі де шектеліп отырады, бұл дәстүрлі байланыс құралдарын әрі ақпарат алмасуды одан әрі тиімді пайдалануды білдіреді. Ақпараттық өзара іс-қимылдың тиімділігін арттыру мәселесін шешу МАБ-тың коммуникациялық құралдар мен құралдарды қалай қолданатынын ғана емес, сондай-ақ сұранысқа ие UNESCO-ның ресми тілдері және мүмкіндігінше көптеген тілдерде қол жетімді нәтижелермен және қызметтермен МАБ-ты қамтамасыз етудің сәттілігіне байланысты. Оң нәтижелер баспасөз бен бұқаралық ақпарат құралдарының назарын өзіне аударатын болады.

Қызметтің стратегиялық бағыты

- D.1** МАБ және ББРЖ қызметіне қатысты құжаттарды, деректерді, ақпарат пен мультимедиялық материалдарды ашық қол жеткізу саясатын толық көлемде іске асыру.
- D.2** Іс-қимыл жоспары арқылы қолдайтын жан-жақты коммуникациялық стратегияны әзірлеу (төменде көрсетілген стратегияның негізгі элементтері, іс-әрекеттің басқа компоненттері іс-қимыл жоспарына енгізілуі мүмкін).
- D.3** МАБ секретариатының келісілген баспа бағдарламасының дамуы және МАБ веб-сайтын (MAB Net) қолдаудың негізгі құралы ретінде МАБ-тің ақпараты мен ақпаратын таратудың тиімді жұмысы.
- D.4** Биосфералық резерваттар туралы ақпаратқа кеңінен қол жетімді резерваттық үйлестірушілері / басқарушылары, ұлттық комитеттер және аймақтық желілер.
- D.5** Ақпарат алмасу, ақпараттық өзара іс-қимыл, техникалық ынтымақтастық және әлеуетті арттыру үшін бейне конференцияларды, әлеуметтік желілерді және жаңа ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалануды кеңейту.

Стратегиялық қызмет саласы Е. МАБ бағдарламасы мен Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар жүйесін тиімді жалпы және ішкі басқару

МАБ бағдарламасы ЮНЕСКО Бас конференциясының және оның Атқарушы Кеңесінің жалпы басшылығымен Халықаралық Үйлестіру кеңесімен басқарылады. ББРЖ-ні басқарудың негізі Дүниежүзілік Биосфералық резерваттар жүйесі туралы ереже болып қала бермек және МАБ бағдарламасының сәттілігінің кілті құрылымды және тиімді қолданылады және басқару тетіктерін басқарады. МАБ Ұлттық Комитеттері МАБ бағдарламасының тұжырымдамасы мен миссиясын жүзеге асыруда шешуші рөл атқарады. Севилья стратегиясында және Мадрид іс-қимыл жоспарын жүзеге асыруда және бағалауда көптеген жылдар бойы атқарылған жұмыстардың арқасында айтарлықтай тәжірибе жинақталды. Бағдарламаның қызметіне және оның басқару тетіктеріне үнемі мониторинг және баға беру оның орын алған өзгерістерге уақтылы және тиімді бейімделуін қамтамасыз етудің кілті болып табылады.

Қызметтің стратегиялық бағыты

- Е.1** МАБ бағдарламасының жүзеге асырылуына жәрдемдесу үшін ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттердің үкіметтері мен ұлттық комиссияларынан көмек көрсету, оның ішінде жақсы ойластырылған институционалдық қолдау механизмдері.
- Е.2** Мемлекеттік, жеке, ғылыми және білім беру секторларының өкілдерімен, сондай-ақ басқа да мүдделі тараптардың, соның ішінде биосфералық резерваттар өкілдерінің қатысуымен әрбір МАБ Ұлттық комитетінің салааралық құрамын қалыптастыру.
- Е.3** МАБ секретариатының мүше мемлекеттері мен аймақтық желілерді осы елдердегі МАБ стратегиясын және іс-қимыл жоспарын жүзеге асыру туралы жүйелі түрде хабардар ету.
- Е.4** Жыл сайынғы жұмыс нәтижелерін бағалауды қарастыратын әр аймақтық желіні басқарудың нақты механизмін жасау.
- Е.5** Егер оларда нақты мақсаттар мен жоспарлар бар болса, жаңа тақырыптық желілерді әзірлеу, сондай-ақ ішкі шолу тетігі және мерзімді шектеу туралы ережелерді жасау.
- Е.6** Халықаралық қолдау тобының (ХҚТ) МАБ бағдарламасына арналған тұрақты делегацияларының бағдарламаны насихаттау іс-шараларына қатысуын жалғастыру.

Бағалау жүйесі

МАБ стратегиясы МАБ-тің тиісті іс-қимыл жоспары негізінде жүзеге асырылады (төменде қараңыз) және негізгі қызмет логикасы негізінде әзірленген арнайы бағалау жүйесі арқылы бағаланатын болады. Бұл ұсынылатын стратегияның стратегиялық мақсаттары мен бағыттарының іс-қимыл жоспарында көзделген негізгі қызметпен және нәтижелермен сәйкестігін қамтамасыз етеді. Бұл жүйе тестілеудің және бақылаудың тиісті әдістерімен қолдау көрсетілетін өнімділік көрсеткіштерін дамытуды көздейді, олар кейіннен бағалау жоспарына қосылады, стратегия мен іс-қимыл жоспарын іске асыруға қатысатын және олардың мақсаттарына қол жеткізуге қатысатын басты тараптардың функциялары мен жауапкершіліктерін белгілейді. Бағалау жүйесін дамыту, сондай-ақ кейінгі мониторинг ЮНЕСКО (ІҚҚ) ішкі қадағалау қызметімен тығыз ынтымақтастықта жүзеге асырылады.

МАБ іс-қимыл жоспары

МАБ-тің 2016-2025 жылдарға арналған іс-қимыл жоспары МАБ стратегиясын тиімді іске асыру бойынша кешенді шараларды қамтиды. Бұл іс-шаралар жоспары 2016 жылдың наурыз айында Лима қаласында (Перу) Халықаралық үйлестіру кеңесінің 28-сессиясында және Биосфералық резерваттардың төртінші Дүниежүзілік конгресінде ұсынылды.

Глоссарий¹

Биоәртүрлілік саласындағы Айти мақсаттары

Биоәртүрлілік саласындағы Айти мақсаттары - 2020 жылға қарай бірнеше стратегиялық мақсаттарға жету мақсатында биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияның Тараптарының Нагояда (Жапония, 2010 жылғы қазан) келісілген биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияның қатысушылары 2020 жылға дейін бірнеше стратегиялық мақсаттарға қол жеткізу: Биоәртүрлілікті сақтау мәселелерін үкімет пен қоғамға біріктіру жолымен биоәртүрлілікті жоғалтудың негізгі себептерін қарастыру; биологиялық әртүрлілікке тікелей «қысымды» төмендету және ресурстарды орнықты пайдалануды ынталандыру; экожүйелерді, түрлер мен генетикалық әртүрлілікті сақтау және қорғау жолымен биоәртүрлілік жағдайын жақсарту; биоәртүрлілік пен экожүйелік қызметтердің барлық артықшылықтарын арттыру; көп мүдделі тараптарды жоспарлау, білімді басқару және әлеуетті арттыру арқылы жүзеге асырылуын арттыру.

ТДБ бойынша жаһандық іс-қимыл бағдарламасы

ТДБ-ның жаһандық іс-қимыл бағдарламасы ТДБ қызметін бастамалауға және кеңейтуге бағытталған. Бұл бағдарлама 2015 жылдан кейінгі күн тәртібіне елеулі үлес қосуға арналған. Жаһандық іс-қимыл бағдарламасының жалпы мақсаты тұрақты дамуды қамтамасыз ету және прогресті жеделдету үшін барлық деңгейлерде және барлық деңгейдегі білім беру және оқыту салаларында іс-шараларды кеңейту және қол жеткізу болып табылады. Жаһандық іс-қимыл бағдарламасының екі міндеті бар: білім мен оқытуды қайта бағыттау, әрбір адамның орнықты даму үдерісіне қатысуға және нақты нәтижелерге қол жеткізуге, сондай-ақ рөлін арттыруға мүмкіндік беретін білім, дағды, құндылықтар мен мінездің тұрақты дамуына жәрдемдесуге бағытталған, барлық күн тәртібінде, бағдарламаларда және іс-шараларда оқыту. Жаһандық іс-қимыл бағдарламасы қызметінің негізгі бес бағыты: саясатты қолдау, тұрақты даму тәжірибесін оқыту мен дамыту бағдарламаларына (институционалдық тәсіл) интеграциялау, мұғалімдер мен тренерлердің кәсіби деңгейін көтеру, жастарды күшейту және олардың күш-жігерін жұмылдыру, жергілікті қауымдастықты ынталандыру және жергілікті билік органдарына жергілікті ерекшеліктерді ескеретін ТДБ бағдарламаларын әзірлеу.

1 «Адам және Биосфера» бағдарламасының хатшылығы ұсынған глоссарий тілі. Осы құжаттың түпкілікті нұсқасын жарияламас бұрын олар тиісті ұйымдармен (мысалы, конвенциялық хатшылықтар) және стандартты анықтамалық құжаттармен салыстырылады.

Климаттық қызметтер бойынша жаһандық шеңбер

2009 жылы халықаралық қауымдастық климаттық қызметтерді ұлттық және өңірлік деңгейлерде жүзеге асыруды жеңілдету үшін Климаттық қызметтер бойынша Ғаламдық Негіздеме (климат саласындағы қызметтерге арналған Жаһандық негіздемелік негіз) құруға шешім қабылдады. Бұл үкіметаралық әріптестік тетігін Біріккен Ұлттар Ұйымы және түрлі сектораралық өкілеттіктері бар басқа да халықаралық ұйымдар қолдайды. Бұл құрылымды Дүниежүзілік метеорологиялық конгреске есеп беретін климаттық қызметтер бойынша үкіметаралық кеңес басқарады. Бастапқыда климат саласындағы қызметтерге арналған жаһандық негіздемелік негізде төрт басым сектор анықталды: ауыл шаруашылығы, азық-түлік қауіпсіздігі, су, денсаулық және апаттар қаупін төмендету.

Биологиялық әртүрлілік конвенциясы (БӘК)

Биологиялық әртүрлілік конвенциясы (БӘК) 1992 жылы Рио-де-Жанейродағы жоғарғы деңгейдегі «Жер планетасы» кездесуінде 150 мемлекет және үкімет басшылары қол қойды және 1993 жылғы 29 желтоқсанда конвенция күшіне енді. Ол үш негізгі мақсатты қамтиды: биологиялық әртүрлілікті сақтау, биологиялық әртүрліліктің компоненттерін орнықты пайдалану және генетикалық ресурстарды пайдаланумен байланысты артықшылықтарды әділ және тең құқықты бөлу.

Көпжақты табиғат қорғау келісімдері

Көпжақты табиғат қорғау келісімдері (КТҚК) дегеніміз - жалпыға ортақ қағидаларға қатысты міндеттемелерді қамтитын биологиялық әртүрлілік немесе климаттың өзгеруі секілді нақты экологиялық мәселелер бойынша үкіметаралық келісімдер, сондай-ақ белгілі бір экологиялық мақсаттарға қол жеткізу үшін нақты шаралар. КТҚК мысалдарына Биологиялық әртүрлілік конвенциясы (БӘК), Климаттың өзгеруі туралы Біріккен Ұлттар Ұйымының Негіздемелік конвенциясы (БҰҰНГ) және Халықаралық маңызы бар, негізінен суда жүзетін құстардың мекендейтін орны ретінде (Рамсар конвенциясы), сулы-батпақты алқаптар туралы конвенцияны жатқызуға болады.

Тұрақты даму ғылымы

Тұрақты даму ғылымы - өмір сүрудің ортақ жүйелерін және қоршаған ортамен адамның өзара іс-қимылын терең түсінуді, сондай-ақ осы өзара әрекеттестіктің орнықты даму проблемаларын шешуге әсері қамтамасыз етуге бағытталған проблемалық-бағытталған салааралық тәсілдерді қолданады. Бұл ғылымның ауқымы, оны қолданатын салалармен салыстырғанда, оған қатысатын мәселелердің ауқымымен анықталады. Ол табиғи, әлеуметтік, медициналық және инженерлік ғылымдар, сондай-ақ экономикалық қызмет, мемлекеттік басқару және осы саладағы азаматтық белсенділік саласындағы кәсіби және тәжірибелік мәселелерді қоса алғанда, әртүрлі білім салаларына негізделген. Тұрақты даму ғылымының тәсілдері ғылым мен қоғам арасындағы диалогты ынталандыруға бағытталған әлеуметтік-табиғи жүйелердің өзара әрекеттесуіне, сондай-ақ сенімді саясат пен тұрақты дамуды қамтамасыз ететін білімнің әртүрлі нысандарын ескере отырып, проблемалық-бағытталған әдістерді қолдану арқылы сипатталады.

Ғылыми дипломатия

Ғылыми дипломатия мемлекеттер арасындағы ортақ проблемаларға жауап табу және халықаралық ғылыми, техникалық немесе зерттеу серіктестіктерімен алмасуларын дамыту үшін мемлекеттер арасындағы ғылыми ынтымақтастықты қамтиды. Осылайша, ғылыми дипломатия - халықаралық қатынастар мен өзара түсіністікті нығайту арқылы бейбітшілік пен қауіпсіздікті қамтамасыз ете алады.

Тұрақты даму үшін білім беру

Тұрақты дамудың білім беру бағдарламасы (ТДБ) әркімге тұрақты болашақты қалыптастыру үшін қажетті білімді, дағдыларды, мінез-құлықтық қарым-қатынастарды және құндылық бағдарларын алуға мүмкіндік береді. ТБД климаттың өзгеруі, апаттар қаупін төмендету, биоалуантүрлілік, кедейлікті қысқарту және тұрақты тұтыну сияқты оқу-жаттығу бағдарламаларының орнықты даму мәселелерін қосуды қамтиды. Ол сондай-ақ оқушыларды өздерінің мінез-құлқын өзгертуге және орнықты даму мүддесінде әрекет етуге ынталандыратын бірлескен оқыту әдістерін пайдалануды талап етеді. Осыған байланысты, ТБД-сы тұрғысынан ойлау, болашақ даму сценарийлерін болжау және ұжымдық шешімдерді қабылдау қабілеті сияқты дағдыларды дамытады.

Университеттер арасындағы ынтымақтастық бағдарламасы/ ЮНЕСКО кафедралары

1992 жылы басталған Университеттер арасындағы ынтымақтастық бағдарламасы УАЫБ/ ЮНЕСКО кафедралары бағдарламасы халықаралық ынтымақтастық пен университеттер арасындағы білім алмасу және ынтымақтастық арқылы институционалды әлеуетке байланысты нығайтуға шақырады. Бағдарлама ЮНЕСКО-ның кафедралар мен УАЫБ желілерін ЮНЕСКО-ның құзіреттілік

салаларына (білім беру, жаратылыстану және әлеуметтік ғылымдар, мәдениет және коммуникациялар) қатысты негізгі басым бағыттар бойынша құруды қолдайды.

ЮНЕСКО-ның ассоциацияланған мектептер жүйесі желісі (АМЖ желісі)

ЮНЕСКО-ның ассоциацияланған мектептер жүйесі желісі (АМЖ), әдетте «ЮНЕСКО-ның ассоциацияланған мектептері» деп аталады, 1953 жылы құрылған және 181 елдің 10 000 білім беру ұйымдарының ғаламдық желісі болып табылады. Қатысушы мекемелер: мектепке дейінгі балалар мекемелері, бастауыш, орта және кәсіптік мектептер, мұғалімдер даярлайтын мекемелер; халықаралық түсіністікке, бейбітшілікке, мәдениетаралық үнқатысуға, тұрақты даму мен сапалы білімге ықпал ету жұмыстарын жүргізеді.

Ормансыздандырудан және ормандардың бүлінуінен болатын шығарындыларды азайту

Дамушы елдердегі ормандарды кәдеге жарату және ормандардың тозуын азайту, сондай-ақ ормандарды қорғау, ормандарды орнықты пайдалану және дамушы елдердегі орманның көміртекті қорларын арттыру, ормандардың ағашсыздануы мен тозуы нәтижесінде шығарындыларды азайту тетігі Біріккен Ұлттар Ұйымының Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясы бойынша келіссөздерге енгізілген механизм болып табылады, дамушы елдерде орман шаруашылығын жетілдіру арқылы климаттың өзгеруін азайтуға көмектеседі және осылайша парниктік газдар шығарындыларын азайтады.

Тұрақты даму мақсаттары

Тұрақты даму мақсаттары (ТДМ) тұрақты дамуды қамтамасыз ету үшін ұлттық және халықаралық деңгейлерде болашақтағы дамудың күш-жігерін бағыттауға арналған мемлекеттік келісілген мақсаттар жиынтығы. ТДМ 2012 жылдың маусымында Рио-де-Жанейрода («Рио+20») өткен Біріккен Ұлттар Ұйымының Тұрақты даму жөніндегі конференциясында талқыланды, содан кейін БҰҰ Бас Ассамблеясының Тұрақты Даму Мақсаттары жөніндегі Ашық жұмыс тобының шеңберінде аяқталды.

Экожүйелік қызметтер

Экожүйелер қызметтердің кең спектрін қамтамасыз етпей, адам өмір сүруі мүмкін емес, мысалы, тамақ пен су беру. Бұдан басқа, экожүйелік қызметтер су тасқыны мен ауруларды басқару арқылы адамның әл-ауқатын сақтауға және қорғауға, сондай-ақ мәдени қызмет көрсетуді, соның ішінде сауықтыру, рухани және мәдени аспектілерді қамтамасыз етеді.

Экожүйелік көзқарас

1995 жылғы қарашада Биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияға (БӨТК) Тараптар Конференциясы табиғат қорғауды әділ негізде сақтауға және орнықты пайдалануға жәрдемдесетін жер, су және тіршілік ресурстарын кешенді басқарудың стратегиясы болып табылатын БӨТК қызметінің негізі ретінде экожүйелік тәсілді мақұлдады. Мұндай көзқарас адамдардың барлық мәдени әртүрлілігіндегі экожүйелердің құрамдас бөлігі болып табылатынын мойындайды.

ЮНЕСКО бағдарламасына арналған Лиманың іс-қимыл жоспары «Адам және биосфера» (МAB) және оның Дүниежүзілік биосфералық қорықтар желісі

2016 жылғы 17 наурызда Биосфералық резерваттардың
Төртінші Бүкіләлемдік Конгресінде мақұлданған және 2016 жылғы
19 наурызда ХҒС / МАБ 28 сессиясында мақұлданған (Перу, Лима)

ЮНЕСКО-ның «Адам және биосфера» бағдарламасы (МAB) үшін Лиманың іс-қимыл жоспары және 2016-2025 жылдарға арналған Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі

ЮНЕСКО-ның «Адам және биосфера» бағдарламасы (МAB) үшін Лиманың іс-қимыл жоспары және 2016-2025 жылдарға арналған Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі МAB 2015-2025 жылдарға арналған стратегиясының тиімді іске асырылуын қамтамасыз ететін толық әрі нақты шаралар кешенін қамтиды; ХҰК/МAB 27-ші сессиясында қабылдаған (ЮНЕСКО, Париж, 8-12 маусым 2015 ж.) және ЮНЕСКО Бас конференциясында, оның 38-сессиясында мақұлданған (ЮНЕСКО, Париж, 3-18 қараша 2015 ж.).

2015-2025 жылдарға арналған МAB стратегиясы сияқты 2016-2025 жылдарға арналған Лиманың іс-қимыл жоспары Севилья Стратегиясын және Дүниежүзілік Биосфералық резерваттар (Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі) үшін әзірленген нормативтік-құқықтық базаны әрі қарай іске асыруға бағытталған. Биосфералық резерваттардың 2008-2013 жылдарға арналған Мадрид іс-қимыл жоспарын іске асыруды бағалау нәтижелерін ескере отырып, ол тұжырымдалған.

МAB-тың 2015-2025 жылдарға арналған стратегиясы

МAB-тың жаңа стратегиясына сәйкес келесі онжылдықта осы бағдарламаның негізгі күш-жігері биологиялық әртүрлілікті сақтауға, экожүйелік қызметтердің сапасын жақсартуға және табиғи ресурстарды орнықты басқаруға жәрдемдесуге бағытталған мүше мемлекеттер мен мүдделі тараптарға көмек көрсетуге бағытталатын болады; биосфераға сәйкес келетін тұрақты, сау және әділ экономикаларды, қоғамдарды және гүлденген елді мекендерді құру; тұрақты дамудың және әлеуетті дамытудың биоәртүрлілігін және орнықты дамудың ғылыми негіздерін көтермелеу; климаттың өзгеруіне және басқа да жаһандық экологиялық өзгерістерге бейімделуге және жұмсартуға бағытталған шараларды қолдайды.

МAB бағдарламасы тұрақты дамудың ғылымы, білім берудің тұрақты даму тәжірибесі мен заманауи, ашық және тұнық коммуникация мен ақпарат алмасу тетіктерін пайдалану тәжірибесіне сүйенеді. МAB-тың негізгі міндеті Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісінде ұсынылған тұрақты даму модельдерінің тиімді жұмысын қамтамасыз ету болып табылады, ол МAB және ББРЖ (Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі) шеңберінде басқару, ынтымақтастық және желілердің тиімділігін арттыру, сыртқы серіктестермен ұзақ мерзімді тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін тиімді ынтымақтастықты қамтамасыз ету болып табылады. Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі шеңберінде осы желінің барлық қатысушыларының сәйкестігін қамтамасыз ететін тиімді мерзімді шолу механизмін енгізу ББРЖ стандарттары.

МАБ бағдарламасының тұжырымдамасы және негізгі міндеттері

Біздің ұғымымыздың ортасында біздің болашағымыздың ортақтығы мен біздің планетамызбен өзара әрекеттесу қажеттілігін білетін адамдар биосферамен үйлесімді өмір сүретін гүлденген қоғамдар құруда бірлескен және жауапкершілікпен айналысады. МАБ бағдарламасы мен оның Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар желісі (ББРЖ) қызметі осы тұжырымдаманы тікелей резерваттарда және одан тыс жерлерде жүзеге асыруға бағытталған.

2015-2025 жылдардағы біздің негізгі міндеттеріміз:

- **ББРЖ шеңберінде тұрақты даму модельдерін әзірлеу және нығайту**
- **алынған сабақтар туралы ақпаратпен бөлісу және жағдай жасау; бүкіл әлемде осы үлгілерді тарату мен пайдалануды ынталандыру;**
- **биосфералық резерваттарды басқарудың сапалы деңгейін бағалауды және қамтамасыз етуді, тұрақты даму мен жоспарлау стратегиялары мен саясаттарын, мекемелердің есеп беруі мен орнықты жұмыс істеуін қамтамасыз ету;**
- **мүше-мемлекеттерді және мүдделі тараптарды тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізуге жәрдемдесу, атап айтқанда, биоәртүрлілікті және табиғи ресурстарды тұрақты басқару саласындағы стратегияларды, технологиялар мен инновацияларды зерттеу және тестілеумен ББРЖ арқылы алынған тәжірибе алмасу арқылы, климаттың өзгеруін азайту және бейімдеу.**

Лима іс-қимыл жоспары, 2030 жылға дейінгі тұрақты дамудың күн тәртібі және оның тұжырымдалған тұрақты даму мақсаттары

Лима іс-қимыл жоспарының бағдарламалық мәлімдемесінде тұжырымдамалар мен мақсаттарға сәйкес, тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізу және орнықты даму күн тәртібін іске асыру мақсатында негізгі күш-жігер биосфералық резерваттармен үйлесімді өмір сүруге және тұруға бағытталған болады. Биосфералық резерваттар шеңберінде 2030 жылға дейін тұрақты дамудың үлгілері арқылы биосфералық резерваттардың шегінде және одан тыс жерлердегі тұрақты дамудың күн тәртібі.

2016-2025 жылдарға арналған Лима іс-қимыл жоспарының құрылымы мен іске асырылуы

Лиманың әрекет ету жоспары МАБ Стратегиясында 2015-2025 жылдарға бекітілген стратегиялық бағыттарына сәйкес келетін матрица түрінде жасалды. Ол МАБ Стратегиясында баяндалған мақсаттарға жетуге үлес қосуға бағытталған мақсаттар, шаралар мен нақты нәтижелерді қамтиды. Ол сондай-ақ стратегияны іске асыруға жауапты бөлімшелерді анықтайды, сондай-ақ мерзімі мен көрсеткіштері анықталады.

МАБ ұлттық комитеттері мен желілері МАБ Стратегиясының 2015-2025 жылдарға арналған нұсқауларын басшылыққа алады және 2016-2025 жылдарға арналған Лима іс-қимылдарының жоспарына сәйкес стратегияларды және іс-қимыл жоспарларын әзірлейді. Бұл құжаттар мүдделі елдер мен аймақтардың қажеттіліктеріне негізделіп, осы қажеттіліктерді қанағаттандыруға, сондай-ақ Лиманың іс-қимыл жоспарын жаһандық деңгейде іске асыруға негізделуі тиіс.

ЮНЕСКО бағдарламасына арналған Лиманың іс-қимыл жоспары «Адам және биосфера» (МAB) және оның Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі 2016-2025 жж.)

* МAB-тан тыс серіктестер курсивпен жазылған

Стратегиялық қызмет саласы А. Тұрақты дамудың жақсы жұмыс істейтін модельдерінен тұратын Дүниежүзілік Биосфералық резерваттардың желісі

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
A1. Тұрақты даму (ТДМ) және көп жақты табиғат қорғау келісімдері (КТК) іске асыруға ықпал ететін биосфералық резерваттарды (БР) модель ретінде тану	A1.1. Биосфералық резерваттарға белсенді қатысушылар ретінде көмек көрсету және ТДМ-ді жүзеге асыру	Тұрақты даму мақсатында (ТДМ) үлкен үлес қосу, көбейту және бағалауға икемді биосфералық резерваттардың үлес қосу қызметтерінің жетістігі	БР-дің мүше мемлекеттері, ұлттық органдар	2016-2025 жж.	Биосфералық резерваттардың саны, нақты орындау жобалар немесе іс-әрекеттері, ТДМ-нің мақсаттарына жауап беретін; Іске асыру кезінде биосфералық резерваттардың жұмыс істеу принциптерін қолдану Ұлттық даму бағдарламалары
	A1.2. Биосфераға көмек көрсету көпжақты экологиялық келісімдерді іске асырудың белсенді қатысушылары ретінде, соның ішінде Айти биоәртүрлілікке қатысты мақсаттарға қол жеткізуді қамтамасыз ету	Басқаруда көмек көрсету мәселелері және биосфералық резерваттарды қолдау Көпжақты экологиялық келісімдерді жүзеге асыруға олардың табысты қатысуын қамтамасыз ету	МAB хатшылығы, мүше мемлекеттер, МAB ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО, БР ұлттық комиссиялары	2016-2025 жж.	Биосфералық қорлардың саны іске асыруға ықпал ететін жобалар мен іс-шараларды іске асыруда Көпжақты табиғат келісімдері (КТК), соның ішінде Айти нысандарындағы мақсаттар биологиялық әртүрлілік

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	A1.3. Жергілікті халықтардың құқықтарын ескере отырып жергілікті, өңірлік және халықаралық деңгейлерде альянстар қорғауға биологиялық әртүрлілік және қамтамасыз ету жергілікті халық үшін пайда болатындай құру	МАБ-ты жасау және биосфера резервтерін альянстары үшін сақтау: биоәртүрлілік пен артықшылықты қамтамасыз ету; халықтардың осындай жергілікті және байырғы қатынастарға қатысуға альянстар	Мемлекеттер-мүшелер, ұлттық және субұлттық билік органдары, ұлттық МАБ комитеттері, ұлттық комиссиялар ЮНЕСКО БР істері	2018 жылдың соңына дейін	Биоәртүрлілікті сақтау және дамуы үшін альянстарда қатысатын биосфералық резерваттардың саны
	A1.4. Биосфералық резерваттарды басым нысан ретінде пайдалану және зерттеу жүргізуге обсерваториялар, мониторинг және климаттың өзгеруі зардаптарын жұмсартады және оған бейімделу кірді, соның ішінде КС-21 қабылдаған РККООН Париж келісімдері жәрдемдесу мақсатында жүзеге асыру	Басым нысандар ретінде және жүргізетін обсерваторияны зерттеу, мониторинг және жұмсарту зардаптарын климаттың өзгеруі және бейімделуі, соның ішінде іске асыруға жәрдемдесу үшін биосфералық резерваттарды пайдалану	Мемлекеттер-мүшелер, ұлттық органдар, МАБ ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО, ВР ұлттық комиссиясы	2020 жылдың соңына дейін	Биосфералық резерваттардың климаттың өзгеруіне байланысты іске асырған жобалар саны, БР рөлі бар климаттың өзгеру саласындағы ұлттық стратегиялар саны
	A1.5. Биосфералық резерваттар жасыл / тұрақты / әлеуметтік модельдер бағдарланған экономиканы насихаттау іске асыру үшін бастамалар енгізу	Биосфералық резерваттарға арналғанын көрсететін өнімдерге және символдық қызметтер, тұрақты даму саласында экологиялық аспектілерін ескеретін және инклюзивті бағдарламаларын жасау	Биосфералық резерваттар Жеке кәсіпкерлік сектор	2016-2025 жж.	Биосфералық резерваттар іске асырған бастамалар саны, «Жасыл» / тұрақты / әлеуметтік бағытталған экономиканы дамыту үшін бағытталған, ВР ішінде іске асырылған экономикалық жобалар саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	A1.6. Зерттеулер жүргізу және әлеуметтік-экологиялық биосфералық жүйелерді ұзақ мерзімді сақтауды қамтамасыз ету; резерваттар, оның ішінде қалпына келтіру экожүйелердің зардаптарын жою және қамтамасыз ету тиісті басқару және оларды дұрыс бақылау	Әлеуметтік-экологиялық жүйелердің жағдайы биосфералық резерваттарда қауіпсіздігін қамтамасыз ету	Мүше мемлекеттер, МАБ ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО, БР ұлттық комиссиялары	2016-2025 жж.	Қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін Ұлттық заңдардағы елдер саны және әлеуметтік-экологиялықты сақтау, биосфералық резерваттардың негізгі аймағында және буферлік аймағында жүйелер; қалпына келтірілген экожүйелердің жалпы ауданы аймақ биосфералық резерваттардың, экожүйелер жалпы алаңы қалпына келтірілді
A2. Биосфералық резерваттардың ашық жерге тұйықталған параметрлерін анықтау, жоспарлау және іс-шараларды іске асыру	A2.1. Тұжырымдаманы іске асыру бойынша мүше мемлекеттерге арналған нұсқаулықтарды әзірлеу және биосфералық резерваттармен тиімді іс-қимыл жоспарын жүзеге асыру	Басшылықты, сондай-ақ жалпы құрылымды дамыту аймақтық және ел ерекшеліктерін ескеру керек	МАБ хатшылығы мүшелерімен кеңесу, Халықаралық үйлестіру кеңесі / МАБ	2017 жылдың соңы	Жетекшілік жобасын мақұлдау 2018 жылы Халықаралық үйлестіру кеңесі / МАБ сессиялары

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	A2.2 Жергілікті және байырғы халықтардың салт-дәстүрлері мен мәдени ерекшеліктерін ескере отырып, барлық мүдделі тараптардың кеңінен қатысуына негізделген биосфералық резерваттардың ашық және негізді қамтамасыз ету іріктеу процесінің сенімді ғылыми білімдері туралы үміткерлер, тұжырымдаманы әзірлеу, қызметті жоспарлау және номинациялау	Жергілікті және байырғы халықтардың салт-дәстүрлері мен мәдени ерекшеліктерін ескере отырып, ғылыми көзқарастың қатысуымен номинация дайындауға арналған дайындық және басқару жоспарларын іске асыру	Мүше-мемлекеттер, ұлттық және ұлттық билік органдары, ұлттық ХБА комитеттері, ұлттық комиссиялар ЮНЕСКО істері, БР	2016-2025 жж.	Ұлттық даму деңгейі саяси құжаттар мен нормативтік құжаттар биосфералық резерваттарды тағайындауды анықтайтын ережелер
	A2.3. Ашық және негізделген қатысу процестері жұмыс, басқару, бақылау және т.б. жергілікті және байырғы халықтардың әдет-ғұрыптарын, дәстүрлерін және мәдени ерекшеліктерін ескере отырып, биосфералық резерваттарды мерзімді шолу	Жергілікті және байырғы халықтардың әдет-ғұрыптарын, дәстүрлерін және мәдени ерекшеліктерін ескере отырып, құрылымдау, кең ауқымды қатысу және ғылыми көзқарасқа негізделген жоспарларды жүзеге асыру және іс-әрекеттер туралы есептерді дайындау	Бөлек биосфералық резерваттар, Ұлттық МАБ комитеттері, ЮНЕСКО істері жөніндегі ұлттық комиссиялар	2016-2025 жж.	Биосфералық резерваттардың саны оның жаңадан іске асуы анық басқару құрылымы және жаңа жоспарлар мен кезеңділік дайындау тәртібінің шолулары

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	A2.4. Биосфералық резерваттардың дамуын қамтамасыз ету ақылға қонымды ақпараттық жоспарлардың өзара іс-қимыл және оларды жүзеге асыру тетіктері	БР менеджерлерінің мүдделі тараптармен және МАБ желілерімен ақпараттық өзара іс-қимылын жүзеге асыру жоспарлары мен тетіктерін әзірлеу	Бөлек биосфералық резерваттар, МАБ ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО-ның Ұлттық комиссиялары	2016-2025 жж.	Байланыс жоспарларын әзірлеген биосфералық резерваттардың саны; бекітілген сыртқы қатынастар механизмі бар биосфералық резерваттардың саны
A3. Биосфералық резерваттарды қолданыстағы заңнамаға, стратегиялар мен бағдарламаларға енгізу, қолданыстағы БР-ге қолдау көрсету	A3.1. Биосфералық резерваттарды заңнамада, стратегиялар мен бағдарламаларда ұлттық және субұлттық деңгейде тану	Биосфералық резерваттарды қосу ұлттық және аймақтық заңдар стратегияларға немесе бағдарламаларға қатысты экономикалық даму, кеңістіктік жоспарлау, қоршаған ортаны қорғау және т.б. іс-шаралар	Мүше мемлекеттер ұлттық және субұлттық билік органдары, МАБ, БР Ұлттық комитеттері	2016-2025 жж.	Ұлттық заңнамада биосфералық қорлар туралы айтылған мүше мемлекеттердің саны; биосфералық резерваттарға стратегиялар мен бағдарламаларда сілтемелер саны
	A3.2 Әрбір БР басқару құрылымдарының тиімділігін қолдау	Уәкілетті органға ұсынылатын қаржылық және адами ресурстар немесе БР басқару саясатын / жоспарын жүзеге асыратын механизм	Ұлттық және субұлттық билік органдары	2016-2025 жж.	Тиісті жыл сайынғы бюджет пен штат бойынша БР саны
A4. Зерттеу, білім беру және биосфералық қорларды басқару және олардың тұрақты дамуы үшін оқытуға практикалық мүмкіндіктер жасау	A4.1. Университеттер мен зерттеу институттары, әсіресе ЮНЕСКО кафедралары және орталықтарымен әріптестікті дамыту	Әріптестікті құру, қолдау және нығайту әлеуетті арттыру	БР, МАБ ұлттық комитеттері, серіктес университеттер, ғылыми-зерттеу институттары және т.б.	2020 жылдың соңына қарай	Стратегиялық және функционалды серіктестіктер. Жарияланымдар саны. Оқу және әлеуетті дамыту іс-шараларының саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	A4.2. Тұрақты даму мақсатын ескере отырып, БР менеджерлер мен құқық иелерін қоса алғанда оқу орнымен, ғылыми-зерттеу мекемелерімен, әсіресе ЮНЕСКО кафедраларымен, орталықтарымен және қауымдасқан мектептермен бірге мүдделі тараптар үшін әріптестік білім беру және оқыту әрекеттері мен қарым-қатынас жасау	Серіктестік құру, қолдау және нығайту, білім беру және оқыту іс-шараларын ұйымдастыру	БР, МАБ Ұлттық Комитеттері, ЮНЕСКО ұлттық комиссиялары, білім беру және ғылыми мекемелер, соның ішінде жаһандық іс-қимыл бағдарламасына қатысушылар	2020-жылдың соңына қарай	Әріптестік саны ұлттық деңгейде және БР-дағы іс-шаралар мен бағдарламалар
	A4.3. Әрбір БР-де жақсы зерттеу инфрақұрылымын қамтамасыз ету	Зерттеу жүргізу және БР-ды басқаруды және білім беру кеңейтуді қолдау үшін ғылыми нәтижелерді алу	БР, МАБ Ұлттық Комитеттері, ЮНЕСКО Ұлттық Комиссиялары	2020 жылдың соңына қарай	Алынған ғылыми нәтижелердің саны менеджмент пен оқытуда қолданылуы мүмкін
	A4.4. Тұрақты даму саласындағы озық тәжірибелер туралы ақпаратты анықтау және тарату, БР тәжірибесіндегі тұрақсыз іс-әрекеттерді анықтау және жою	Жақсы тәжірибе мен тұрақсыз тәжірибені анықтау БР-ды басқаруға көмектесетін тәжірибені зерттеу және тәжірибемен алмасу	БР, МАБ ұлттық комитеттері, ұлттық және субұлттық билік органдары, әріптес университеттер, ғылыми-зерттеу институттары, жеке компаниялар және т.б.	2016-2025 жж.	Ең жақсы тәжірибелердің саны анықталады. Қысқартылған тұрақсыз әдістер саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	A4.5. Менеджерлерді, жергілікті қоғамдастықты және басқа да мүдделі тараптардың басшыларын басқаруды қолдауға бағытталған жобаларды әзірлеуге және іске асыруға және олардың БР-дің орнықты дамуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу.	Бірлескен ғылыми жобаларды жүзеге асыру, соның ішінде басқару жоспарларындағы зерттеулердің нәтижелері	БР ұлттық және субұлттық билік органдары, ғылыми-зерттеу мекемелері	2016-2025 жж.	Бірлескен БР-дың саны Зерттеу нәтижелеріне негізделген бірнеше даму шаралары
A5.БР компаниясының қаржылық тұрақтылығы	A5.1. Әрбір БР-қа қызмет жоспарын әзірлеу, оның ішінде табыс табуына және әлеуетті донорлармен тиімді серіктестікті орнатуға мүмкіндік береді	БР үшін әрекет жоспарын әзірлеу	БР, МАБ Ұлттық Комитеттері, ЮНЕСКО, ұлттық және субұлттық органдардың ұлттық комиссиялары	2018 жылдың аяғына қарай	Әрекет жоспарларын әзірлеген БР-дың саны
	A5.2. Табысты қалыптастыру бойынша БР-дың іс-қимыл жоспарын іске асыру	БР іс-қимыл жоспарын іске асыру	БР, ұлттық органдар, басқа мүдделі тараптар	2019-2025 жж.	Кірістерден түскен бюджеттің үлесінің өз іс-әрекеттерінен үлесі. Тұрақты қаржыландыруға ие БР-дың саны
	A5.3. БР-ды ұлттық және субұлттық деңгейде қаржыландыруды күшейту	Ұлттық немесе субұлттық қаржыландыру міндеттемелерін жариялау	МАБ ұлттық комитеттері, Ұлттық және субұлттық билік	2016-2025 жж.	Тұрақты қаржыландыруға ие БР-дың саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
А.6 Тиімді жұмыс істеу биосфералық резерваттардың бүкіләлемдік желісі, БР-дың барлық қызметіне сәйкес болу	А6.1. Нормативтік базаға сәйкес тиімді мерзімді шолуды жүзеге асыру	Нормативтік базаға сәйкес тиімді мерзімді шолуды жүзеге асыру	Ұлттық және субұлттық органдар, БР, МАБ ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО істері жөніндегі ұлттық комиссиялар	2016-2025 жж.	Уақытылы өткізілген жұмыстардың нәтижелері бойынша нормативтік базаға сәйкес жұмыс істейтін БР-дың мерзімді шолулары
	А6.2. БР адаптивті бақылау рәсімдерін қолдану	БР адаптивті бақылау рәсімдерін қолдану	БР ұлттық және субұлттық билік органдары	2016-2025 жж.	Мерзімді шолулардың қорытындысы бойынша бейімделгіш басқару процедураларын қолданатын БР саны
А7. БР-ды экожүйелік қызметтерін көздер мен векторлар ретінде тану	А7.1. Экожүйелік қызметтерді анықтау және насихаттау ұзақ мерзімді қамтамасыз ету, оның ішінде денсаулық және амандық	Жарнамалық қызметті жүзеге асыру БР-дың экожүйелік қызметтерін ұсыну	Мүше мемлекеттер, БР-дың ұлттық және ұлттық билік органдары	2016-2025 жж.	Мерзімді шолулардың қорытындысы бойынша экожүйелік қызметтердің сапасы мен саны
	А7.2. Экожүйелік қызметтерге әділ төлем тетіктерін енгізу (ЭҚТ)	Экожүйелік қызметтерге әділ төлем тетіктерін енгізу	Мүше мемлекеттер, БР-дің ұлттық және ұлттық билік органдары	2016-2025 жж.	Экожүйелік қызметтерге әділ төлем тетіктері енгізілген БР-дың саны
	А7.3. Жануарлар мен өсімдіктерді экономикалық және мәдени тұрғыда сақтау, қолдау және қолдау бағдарламаларын жүзеге асыру құндылығы мен экожүйелік қызметтерді қамтамасыз ету	Осы мақсаттарға жетуге және бастамаларға бағытталған бастамаларды іске асыру	БР, Мүше мемлекеттер, субұлттық органдар, басқа да мүдделі тараптар	2016-2025 жж.	Әр БР-дағы бастамалардың санын, түрлердің мәртебесін көтеруге бағытталған экономикалық немесе мәдениетке ие құндылығы

Стратегиялық қызмет саласы В. МАБ бағдарламасы мен Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі шеңберінде инклюзивтік, динамикалық және нәтижелерге бағытталған ынтымақтастық және байланыс орнату

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
В1. Биосфералық резерваттарға тиімді басқару / үйлестіруді және мүдделі тараптардың қатысуын қамтамасыз ету	В1.1. Жаһандық тренингке, әлеуетті көтеруге және оқыту бағдарламаларына көмектесу	Дамыту және енгізу жаһандық оқыту бағдарламаларын нығайту әлеует және оқыту	МАБ хатшылығы, аймақтық және тақырыптық МАБ желілері	2016-2025жж.	Белгіленген жұмыс топтарының саны; бірлескен қызметтің саны
	В1.2. Аймақтық оқыту бағдарламаларын жеңілдету, әлеуетті арттыру және кәсіптік оқыту	Дамыту және енгізу аймақтық оқу бағдарламаларын нығайту әлеуетті арттыру және оқыту, оның ішінде университеттерде оқытылатын курстар	МАБ хатшылығы, ЮНЕСКО-ның аймақтық кеңсесі, аймақтық және тақырыптық желілер, МАБ Ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО-ның ұлттық комиссиялары, университеттер	2016-2025 жж.	Әзірленген бағдарламалар саны; ұсынылған іс-шаралар саны, олардың қатысушылары және биосфералық резерваттар
В2. Аймақтық және тақырыптық желілердің инклюзивті сипатын қамтамасыз ету	В2.1. Барлық мүдделі тараптардың өңірлік және тақырыптық желілерге қатысуын қамтамасыз ету	Аймақтық және тақырыптық желілерде қызығушылық танытатын барлық қатысушылармен қамтамасыз ету	Аймақтық және тақырыптық желілер	2020 жылдың соңына қарай	Жасалған екіжақты келісімдердің саны
В3. Аймақтық және тақырыптық желілердің тиісті ресурстармен қамтамасыз етілуі	В3.1. Әрбір желіге арналған іс-шаралар жоспарын әзірлеу	Желілік жоспары бар іс-шаралар	Аймақтық және тақырыптық желілер	2020 жылдың соңына қарай	Жұмыстарының бекітілген жоспарлары бар желілер саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
B4. Тиімді аймақтық және тақырыптық ынтымақтастықты қамтамасыз ету	B4.1. Бірлескен зерттеу, іс-әрекет және мониторинг жүргізу үшін мүмкіндіктер жасау	Бірлескен ғылыми жобалар мен іс-шараларды әзірлеу үшін жұмыс топтарын құру	Аймақтық және тақырыптық желілер	2016-2025 жж.	Құрылған жұмыс топтарының саны; бірлескен іс-шаралар саны
B5. Аймақтық және тақырыптық желілерді әйгілеу және олардың қызметі	B5.1. Биосфералық қорықтар үшін ұсынылған стандарттарды қоса алғанда, желі ішінде және одан тыс пайдалану туралы ақпаратты тарату	Желінің қызметі туралы есептер дайындау, Интернетте және әлеуметтік желілерде орналастыру үшін материалдар дайындау	Аймақтық және тақырыптық желілер	2016-2025 жж.	Жариялау жиілігі және белгілі бір желі шығаратын ақпараттық материалдардың сипаты
B6. Биосфералық резерваттар арасындағы халықаралық және трансшекаралық ынтымақтастықты дамыту	B6.1. Әртүрлі елдердің биосфералық резерваттары арасындағы ынтымақтастық тетіктерін әзірлеу және енгізу	Екіжақты қарым-қатынастар туралы келісімдер жасасу	Мүше мемлекеттер, ұлттық органдар, БР, МАБ ұлттық комитеттері	2018 жылдың соңына дейін	Жасалған екіжақты келісімдер саны
	B6.2. Биосфералық резерватқа (ТБР) трансшекаралық мәртебені тағайындау және онымен байланысты қызметті іске асыру	ТБР тағайындалған мәртебе және онымен байланысты іс-шаралар	Мүше мемлекеттер, ұлттық органдары, МАБ ұлттық комитеттері	2020 жылдың соңына дейін	Трансшекаралық биосфералық резерваттардың саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
В7. Белсенді және ашық МАБ-ның тұжырымдамасы мен негізгі мақсаттары туралы ақпарат тарату үшін мамандардың / білім иелерінің салааралық жүйесі	В7.1. Халықаралық мамандандырылған желіні құру / білімді тасушылар биосфералық резерваттар немесе бірлесіп жұмыс істеу ұлттық және халықаралық желілерде мамандармен / білімді тасушылармен сондай-ақ өзара әрекеттесу	Биосфералық резерваттармен жұмыс істейтін немесе жұмыс істейтін мамандар / білім иелерінің халықаралық желісі	МАБ ұлттық комитеттерінде немесе аймақтық және тақырыптық желілерде жұмыс істейтін мамандар / білім иелері	2017 жыл соңына дейін	Бұл желінің мүшелерінің саны мен профилі; желі мен басқа да ұлттық және халықаралық мамандардың / білім иелерінің арасындағы ресми байланыстардың болуы
	В7.2. Халықаралық желіге арналған бірлескен зерттеулер мен білім алмасу бағдарламасын әзірлеу	Халықаралық желіге арналған бірлескен зерттеулер мен білім алмасу бағдарламасы әзірленді	Биосфералық қорлармен жұмыс істейтін немесе жұмыс істейтін басқа мамандар / білім иелері	2019 жыл соңына дейін	Бірлескен бағдарламаның сапасы мен мазмұнын зерттеу; желіде өткізілетін шаралардың саны

Стратегиялық әрекет ету аясы С. МАВ бағдарламасы мен Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі үшін тиімді серіктестік құру және тиісті және тұрақты қаржыландыруды қамтамасыз ету

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
С1. МАБ және ББРЖ бағдарламалары үшін тиісті ресурстарды қолдау	С1.1. Халықаралық Үйлестіру кеңесі мақұлдаған жағдайда Бизнес-жоспарлар мен маркетингтерді дайындау	Халықаралық үйлестіру кеңесінің мақұлдауының жобасы және маркетинг жобаларының жоспарлары	МАБ хатшылығы	2018 жылы МАБ Халықаралық үйлестіру кеңесінің отырысына дейін	Халықаралық үйлестіру кеңесі мақұлдаған жоспардың болуы
	С1.2. Іс-шаралар жоспары мен маркетингті іске асыру	Іс-шаралар жоспарын және маркетингті орындау	МАБ-тың барлық мүдделі тұлғалары	2018 жылдан бастап	Қажетті қаржы ресурстарын жұмылдыру

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
С2. МАБ ЮНЕСКО-ның негізгі серіктесі ретінде мойындау, сондай-ақ басқа халықаралық ұйымдар мен тиісті конвенциялар	С2.1. ЮНЕСКО шеңберіндегі серіктестік қатынастар мен ынтымақтасты құру бойынша мүмкіндіктерді жасау және пайдалану	МАБ және ЮНЕСКО-ның басқа да бағдарламалары мен бөлімдері арасындағы серіктестікті құру, қолдау және нығайту; МАБ және ЮНЕСКО С / 4 және С / 5 құжаттары бойынша Дүниежүзілік биосфералық резервтер желісі	МАБ хатшылығы, МАБ желілері мен ұлттық комитеттер, ЮНЕСКО істері жөніндегі ұлттық комиссиялар	2016-2025 жж.	ЮНЕСКО шеңберіндегі ынтымақтастық пен әріптестік қарым-қатынастар орнатылатын бөлімшелер мен бағдарламалар саны
	С2.2. Халықаралық бағдарламалар және сәйкес байланысты конвенциялармен серіктестіктер қатынастар және ынтымақтастықты нығайту мүмкіндіктерін жасау және пайдалану	Халықаралық деңгейде бағдарламалар мен хатшылықтар тиісті конвенциялар ұсыныстар құру ынтымақтастық серіктестік қатынастарды әзірлеу және талқылау	МАБ хатшылығы, желілер және ұлттық МАБ комитеттері, ЮНЕСКО істері бойынша ұлттық комиссиялар	2017ж соңына дейін	Халықаралық бағдарламалар мен жасалған ынтымақтастық және серіктестік келісімдер саны
С3 Меншікті кірістерді өндіруші БР және аймақтық желілер	С3.1 Кірістерді жинауға байланысты әлеуетті құру тәсілдерін қолдау	Кірістерді жинау тәсілдерін құру жөніндегі қуаттылық іс-шараларды ұйымдастыру	МАБ хатшылығы, аймақтық желілер, ұлттық агенттіктер	2016-2025 жж	Ұйымдастырылған іс-шаралар саны. Қатысушылардың саны
	С3.2. МАБ бағдарламаларына қызмет мақсаттары сәйкес келетін сыртқы көздерден қаражатты тартуға және мүдделі серіктестікті дамытуға көмектесу	Саясатты жүзеге асыруға бағытталған жобалар үшін серіктестікті құру және қаржы жұмылдыру биосфералық резерваттармен байланысты емес бағдарламаларды жүзеге асыру	БР топтары, ұлттық МАБ комитеттері, аймақтық желілер	2016-2025 жж	Биосфералық резерваттардың саны және аймақтық желілерін, олар бұл қызметті жүзеге асырады серіктестік арқылы қаржыландырылады

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
C4. Негізгі серіктестердің бірі ретінде мемлекеттік емес сектордың МАБ бағдарламасын мойындауы	C4.1. МАБ ұлттық комитеттеріне ұсынымдар және биосфералық резерваттарға серіктестікті дамытуға жеке сектор бойынша әдістемелік ұсынымдарды дайындау	Сәйкес басшылықты дамыту	МАБ-хатшылығы, МАБ ұлттық комитеттері	ХҮК-нің сессиясы на дейін / МАБ 2018 жылы	Жобаны мақұлдау ХҮК / МАБ сессиясында нұсқаулық 2018 жылы
	C4.2. Жеке сектормен тұрақты ынтымақтастық және ашық, есеп беруге икемді серіктестік қарым-қатынастың мүмкіндігін құру	Мемлекеттік емес субъектілермен серіктестік орнату, қызмет көрсету және нығайту	МАБ-тың барлық мүдделі тұлғалары	2018-2025 жж	Мемлекеттік емес субъектілер секторымен, серіктестік және ынтымақтастық қарым-қатынастар туралы келісімдер саны
C5. МАБ бағдарламасының өңірлік және ұлттық деңгейде қаржыландырылатын бағдарламаларға қол жеткізуіне қосқан үлесін мойындау.	C5.1. Аймақтық және ұлттық қаржыландыру агенттіктері қаржыландыратын жобалар мен іс-шараларды іске асыру үшін мүмкіндіктер жасау	Өңірлік және ұлттық қаржыландыру агенттіктерінің бірлескен мақсаттарына сәйкес жобалық ұсыныстарды дайындау	Мүше мемлекеттер, МАБ ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО, БР ұлттық комиссиялары	2016-2025 жж.	Аймақтық және ұлттық қаржыландыру агенттіктері қаржыландыратын жобалардың саны
C6. БР қызметіне кәсіпкерлер мен әлеуметтік кәсіпорындардың үлесі	C6.1. Кәсіпкерлерге және әлеуметтік кәсіпорындарға БР қызметіне қатысу туралы басшылық пен оқытуды ұсыну	Кәсіпкерлерге және әлеуметтік салаға бағыттау және оқыту кәсіпорындары	МАБ Ұлттық Комитеттері, ЮНЕСКО Ұлттық комиссиялары, МАБ хатшылығы, ұлттық агенттіктер, бизнес-қауымдастық, университеттер ғылыми-зерттеу мекемелері	2016-2025 жж.	Нұсқаулықтарды шығарған елдер саны. Кәсіпкерлер саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	С6.2. Кәсіпкерлер мен әлеуметтік кәсіпорындарды, соның ішінде дайындық, ынталандыру және мемлекеттік сатып алулар саласындағы қызметті жүзеге асыруға қатысу үшін мүмкіндіктер жасау	Кәсіпкерлер және әлеуметтік кәсіпорындар үшін идеялар, серіктестік схемалары және БР-мен өзара әрекеттесу механизмдерін ұсыну	БР, әлеуметтік кәсіпорындар кәсіпкерлер, ғалымдар	2016-2025 жж.	БР-мен өзара іс-қимыл жасайтын кәсіпкерлер мен компаниялардың саны Кәсіпкерлер мен БР арасындағы өзара іс-қимыл механизмдері. БР бюджеттеріне мемлекеттік қаржыландыру үлесін азайту
С7. БР-ды ұлттық және халықаралық деңгейлерде мойындау	С7.1. Тиісті ұлттық нұсқаулар мен талдауды қолданып, БР жаһандық таңбасын құру; оның бекіністері	БР-дың жаһандық таңбасына тиісті ұлттық нұсқауларды қолдана отырып жасау	МАБ хатшылығы, Ұлттық комитеттер МАБ, ЮНЕСКО-ның Ұлттық комиссиялары	2018 жылдың яғына қарай	Ресми таңбаны іске қосу және жетекші нұсқаулар дайындау
	С7.2. Тауарларды сатуға және ұлттық нұсқаулықтарға сәйкес қызмет көрсетуде таңбаны пайдалану	Тауарды сатқан кезде БР таңбасын пайдалану және ұлттық нұсқауларға сәйкес қызмет көрсету	БР, МАБ Хатшылығы, ұлттық органдар, МАБ-тың ұлттық комитеттері, бизнес-қауымдастық, әлеуметтік кәсіпорындар	2018 жылдың соңына қарай	БР таңбасымен тауарлар мен қызметтердің саны
С8. БР арасындағы синергияны күшейту	С8.1. БР өнімдері мен қызметтерін бірлескен насихаттауға ықпал ету	БР-де қолжетімділік туралы ақпарат алмасу тауарлар мен қызметтерді сатып алу және бірлескен сызбаларды енгізу	Ұлттық органдар, БР, бизнес-қоғамдастық	2019-2025	Бірлескен маркетингтік схемалар саны. Тауарлар мен қызметтердің осы сызбалары шеңберіндегі саны

Қызметтің стратегиялық бағыты D. Кешенді, заманауи, ашық және тұнық байланыс және ақпарат пен деректер алмасу жүйесі

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
D1. МАБ-тың барлық құжаттары, деректер, ақпарат және басқа материалдардың толық болуы	D1.1. Іске асыру 2014 жылы бекітілді ХҮК/МАБ ашық саясат қолжетімділігі	Барлық құжаттардың қолжетімділігін қамтамасыз ету МАБ деректері, ақпарат және басқа материалдар	МАБ хатшылығы, желілер, мүше мемлекеттер, ұлттық органдар, ұлттық МАБ комитеттері, ЮНЕСКО, БР ұлттық комиссиялары	2016 жылдың соңына дейін	Барлық құжаттардың онлайн қолжетімділігі МАБ деректері, ақпарат және басқа материалдар; ашық саясат өткізетін елдердің саны
D2. МАБ бағдарламасының барлық аспектілері туралы ақпараттандыру	D2.1. Байланыс саласында стратегия мен іс-қимыл жоспарын әзірлеу	Байланыс саласында әзірленген стратегиялар мен іс-қимыл жоспарлары	МАБ хатшылығы, ұлттық және субұлттық билік органдары, МАБ ұлттық комитеттері	2018 жылдың соңына дейін	Байланыс саласында ХҮК-нің қолдаған / МАБ стратегиясы мен іс-қимыл жоспары
	D2.2. Байланыс саласында стратегиясын және іс-қимыл жоспарын іске асыру	Байланыс саласында стратегия мен іс-қимыл жоспарын іске асыру	МАБ хатшылығы, ұлттық органдар, МАБ, БР, аймақтық желілердің ұлттық комитеттері	2019-2025 жж	МАБ жұмысының көрнектілігі, МАБ және БР веб-сайттарға кіру саны; МАБ қызметіне қатысты құжаттардың жүктелу саны; Халықаралық БАҚ-да МАБ сілтемелерінің саны
	D2.3. Деректермен және біліммен бөлісуді жеңілдету үшін келісілген жарияланымдарды енгізу	Үйлестірілген жариялау бағдарламасын жүзеге асыру	МАБ хатшылығы	2016-2025 жж	Шығарылған жарияланымдар саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	D2.4. МАБ-тың (MABNet) веб-сайтының тиімді жұмысын қамтамасыз ету	MABNet негізгі байланыс құралы ретінде, МАБ қызметі туралы ақпараттарды және деректерді тарату, сәйкес әрекет ететін қатысты нақты саясат деректеріне сайтты әзірлеу және іске қосу	МАБ хатшылығы	2016-2025 жж	MABNet бойынша тұрақты жаңарту MABNet келушілердің саны МАБ белсенділігінің жүктелу саны
D3. Қатысу үлесі және қамту	D3.1. Әлеуметтік қуатты желілер мен басқа да жаңа ақпараттық және байланыс технологияларын пайдалану	Әлеуметтік желілер және басқа да жаңа ақпараттық және байланыс технологияларын пайдалану және тиімді мүмкіндіктерді қолдану	Ұлттық органдар, барлық мүдделі МАБ тараптары	2016-2025 жж	Әлеуметтік желілер мен басқа АКТ-ны қолданатын МАБ мүдделі тараптарының саны; онлайн режиміндегі хабарламалар, блогтар, құжаттар және т.б. іс-шаралардың ортақ саны

Қызметтің стратегиялық аймағы Е. МАБ бағдарламасы мен Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар желісін тиімді және жалпы басқару

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
E1. Мүше мемлекеттердің үкіметтерінің МАБ-ты іске асыруына белсенді қолдау	E1.1. Әрбір ХҮК / МАБ мүше мемлекетінің кем дегенде бір өкілінің оның сессияларына белсенді қатысуын қамтамасыз ету	ХҮК / МАБ мәжілістерін жүргізудің тиімділігі және демократиялық сипаты	Мүше мемлекеттер, ұлттық билік органдары, МАБ ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО істері жөніндегі ұлттық комиссиялар	2016-2025 жж	ХҮК / МАБ сессияларының әрқайсысында қатысушы мемлекеттердің саны

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	E1.2. Ұйымдастыру және ресурстық қамтамасыз ету сақтауды қамтамасыз ету МАБ барлық комитеттері мен ұлттық БР желілерінің негізгі міндеттері	МАБ ұлттық комитеттері және ұлттық БР желілері, олардың қалыпты жұмысын қамтамасыз ететін ресурстық сай қолдау	Мүше мемлекеттер, ұлттық органдар, МАБ ұлттық комитеттері, ЮНЕСКО бойынша ұлттық комиссия	2016-2025 жж	Жеткілікті қаржыландыруды алатын МАБ комитеттерінің және БР ұлттық желілердің саны
E2. МАБ ұлттық комитеттері құрамының трансдисциплинарлық сипаты	E2.1. МАБ әрбір ұлттық комитетінің мүшелік құрамы сипаты бойынша трансдисциплинарлық қамтамасыз ету	МАБ-тың салааралық қызметінің, оның ішінде биосфералық резерваттар өкілдері, МАБ-тың Ұлттық комитеттерінің жақсы теңдестірілген мүшелік құрамы бар	ХБА ұлттық комитеттері, мүше мемлекеттер, ұлттық органдар, ЮНЕСКО бойынша ұлттық комиссия	2016-2025 жж	МАБ әрбір комитетінде ұсынылған секторлар, органдар және салалар саны
E3. Іс-қимыл жоспарын қол жеткізілген прогресс және мониторингтің жүзеге асырылуын мүше мемлекеттердің тұрақты бағалауы	E3.1. Халықаралық үйлестіру кеңесіне МАБ-қа мүше мемлекеттердің екі жылдық кезеңде қол жеткізген ақпараттары туралы МАБ хатшылығы дайындаған есеп үлгісін ұсыну	Халықаралық үйлестіру кеңесіне МАБ-қа мүше мемлекеттердің екі жылдық кезеңде қол жеткізген ақпараттары туралы МАБ хатшылығы дайындаған есеп үлгісін ұсыну бар. МАБ хатшылығы өз есебінің ұлттық баяндамаларын негізделген мониторинг нәтижелері	Мүше мемлекеттер, ұлттық органдар, ұлттық комитеттер ЮНЕСКО, МАБ хатшылығы үшін комиссия	2020 ж	Мүше мемлекеттердің екі жылдық есебін жариялайтын ұлттық баяндамаларды ұсынатын Мүше мемлекеттердің саны және MABnet веб-сайтындағы есеп МАБ Хатшылығының дайындалған мониторингінің нәтижелері

Мақсаттары	Ұсынылатын әрекеттер	Күтілетін нәтижелер	Жауапты орындаушылар	Іске асыру кезеңі	Өнімділік көрсеткіштері
	Е3.2. Жоспарды жүзеге асырудың орташа мерзімді шолу әрекеті	Жоспардың екінші жартысын іске асыру үшін іс жүргізу және талқылау МАБ орта мерзімді бағалаудың мүдделі тараптары үшін негіз болып табылады	МАБ хатшылығы ЮНЕСКО-ның ішкі қадағалауы қызметімен келісе отырып	2020 ж.	Орта мерзімді бағалау есебінің болуы; презентация және ХҮК / МАБ есептерінің сессиясында талқылау
Е4. Аймақтық және тақырыптық желілердің тиімді жұмыс істеуі	Е4.1. Әр аймақтық және тақырыптық іс-қимыл жоспарының желісін дамыту, олардың мақсаттары, олардың жетістіктерінің тиімділігін бағалау механизмдері және белгіленген мерзімдер туралы ақпарат бар	Аймақтық және тақырыптық желілер әзірлеген іс-шаралар жоспары, олардың мақсаттары, белгіленген мерзімде олардың жетістіктерінің тиімділігін бағалау тетіктері туралы ақпарат бар	Аймақтық және тақырыптық желілер	2017 ж. соңына дейін	Сәйкес келетін іс-қимыл жоспарлары бар желілер саны
	Е4.2. Аймақтық және тақырыптық желілер бойынша Жұмыстың нәтижелері жайлы жылдық есептерді Халықаралық үйлестіру кеңесіне ұсыну	Аймақтық және тақырыптық желілер бойынша Жұмыстың нәтижелері жайлы жылдық есептерді Халықаралық үйлестіру кеңесіне беру	Аймақтық және тақырыптық желілер	2017 - 2025жж	Нәтижелер туралы есеп берген желілердің пайызы; Аймақтық және тақырыптық желілер ұсынатын пайыздық көрсеткіш MABnet веб-сайтында орналастырылған жылдық есептер

ЮНЕСКО-ның «Адам және биосфера» бағдарламасы (МАБ) және оның Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар желісі (ББРЖ) бойынша Лиманың декларациясы

2016 жылы 17 наурызда Перудағы Лима қаласында өтетін Төртінші
Дүниежүзілік биосфералық резерваттар конгресінде қабылданды

ЮНЕСКО-ның «Адам және биосфера» бағдарламасы (МAB) және оның Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісі

1. Біз, ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттердің өкілдері, биосфералық резерваттар, мемлекеттік және жеке секторлар мен азаматтық қоғам ұйымдары ынтымақтастығы 2017 жылғы 14-17 наурызда Лимада өткен ЮНЕСКО биосфералық резерваттарының төртінші Бүкіләлемдік конгресі (ББРЖ-4) Перу.
2. Перу Үкіметі мен оның Қоршаған ортаны қорғау министрлігіне шын жүректен алғысымызды білдіре отырып, сондай-ақ Мемлекеттік қорғалатын табиғи аумақтардың ұлттық басқармасы, Лима муниципалитеті және олар арқылы бүкіл перу халқына, ЮНЕСКО мен оның адам және биосфера (МAB) бағдарламасының шексіз қолдауы үшін, Перудың Лима қаласында өткен биосфералық резерваттар жөніндегі төртінші Дүниежүзілік конгресте мәлімдеді. МAB және оның Дүниежүзілік биосфералық резерваттарының 2016-2025 жылдарға арналған Лима іс-қимыл жоспарын қабылдау мақсатында, осыған байланысты біз Конгреске қатысушылардың барлығына қонақжайлылық үшін үлкен ризашылығымызды білдіреміз.
3. Сонымен қатар, МAB бағдарламасы тарихында тұңғыш рет Латын Америкасы аймағында биосфералық резерваттар бойынша Дүниежүзілік конгресс өтіп жатқанына қанағаттанушылық білдіре отырып, бұл МAB бағдарламасының әмбебаптығының және оның Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісінің дәлелі; МAB бағдарламасының тұжырымдамасы мен негізгі мақсаттарын іске асырудағы жаңа динамиканы растау. Осыған байланысты Перу қолынан келгеннің бәрін жасады, атап айтқанда, халықаралық ынтымақтастықты ілгерілету және тұрақты даму саласындағы көпжақты келісімдер жасасу кезінде консенсус шешімдерін табу мақсатында, олар тек осы Конгресстің жұмысы аясында ғана емес, сондай-ақ 2014 жылы Лима қаласында өткен Біріккен Ұлттар Ұйымының климаттың өзгеруі жөніндегі конференциясы Негіздемелік конвенцияның Тараптары конференциясының 27-сессиясын табысты ұйымдастыру кезінде де көрсетілді.
4. БРРЖ-4-нің 2014 жылы Лимада өткен Климаттың өзгеруі туралы Біріккен Ұлттар Ұйымының Климаттың өзгеруі туралы Тараптар Конференциясының 20-сессиясынан кейін климаттың өзгеруі туралы Париж келісіміне негіз болған маңызды және оңтайлы таңдап алынған уақыт кезеңінде өткізілгенін атап, ол 2030 жылға дейін 2015 жылдың қыркүйек айына дейін Тұрақты даму күн тәртібін қабылдағаннан кейін көп ұзамай 2015 жылы желтоқсан айында Париждегі Тараптар Конференциясының 21-ші сессиясында табысты қол қойылған және ЮНЕСКО-ға қатысты мақұлдағаннан кейін және 2015-2025 жылдарға арналған 2015 жылдың қараша айында ЮНЕСКО Бас конференциясының МAB стратегиясы 38-ші сессиясы. 2015 жылдың маусымында оның 27 сессиясында МAB қабылданған. Осы жаңа жаһандық келісімдер бірігіп, тұрақты даму үшін, соның ішінде МAB үшін мақсатты көрсеткіштерді дамыту және ББРЖ-нің келесі он жылға жоспарлары халықаралық ынтымақтастықты дамытуға кешенді және жаңартылған негіздеме береді.
5. Биосфералық резерваттардың төртінші Бүкіләлемдік конгресін ұйымдастыруымен қанағаттанушылық білдіре отырып, Лиманың іс-қимыл жоспарында жұмысты сәтті аяқтауға мүмкіндік беріп, жиырмадан астам өңірлік, тақырыптық және салааралық семинарларда

және он үш параллель оқиғаларда ақпарат алмасуға жағдай жасады, бұл ең бай көз жаңа идеялар, әзірлемелер, бастамалар және табысты тәжірибелер және болашақ ынтымақтастық тұрғысынан қажеттіліктер мен мүмкіндіктерді анықтауға мүмкіндік берді, айқын ұсынымдар түрінде тұжырымдалған, МАБ бағдарламасының және оның ББРЖ кең ауқымды мүшелеріне бағытталды.

6. «Адам және биосфера» бағдарламасының негізгі мақсаты - адамзаттың әлеуметтік-экономикалық әл-ауқатының деңгейін көтеру үшін табиғат пен оның биологиялық әртүрлілігін сақтау және табиғи ресурстарды пайдалану қажеттілігі арасындағы адам баласының міндеті арасындағы теңгерімді қамтамасыз ету - 1970 жылы ЮНЕСКО-ның Бас конференциясының сессиясы барысында МАБ білім беру қызметі және пилоттық жобалар, ұзақ мерзімді үкіметаралық және салааралық бағдарлама зерттеу, оқыту және мониторинг жүргізу,
7. 1976 жылы басталған МАБ шеңберінде биосфералық резерваттарды құру ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттердің күш-жігерімен Минск конференциясында қабылданған (1983 ж.). Қабылданған күш-жігердің арқасында жүзеге асырылған қырық жылдық эволюция үдерісі болып табылады. Биосфералық резерваттардың бүкіләлемдік желісі бойынша Стратегиялар мен ережелер (1995 ж.), Мадридтің биосфералық резерваттар жөніндегі іс-шаралар жоспары (2008-2013 жж.), МАБ Халықаралық конференциясының «Өмір атынан, болашақ үшін: биосфералық резерваттар және климат өзгеруі», сондай-ақ ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттердің көпшілігінің жергілікті, ұлттық және өңірлік деңгейлердегі ынтымақтастық жобаларының көпшілігінде жүзеге асырылуын аяқтады, ол барлық деңгейлерде орнықты даму үдерісіне елеулі серпін берді және жаһандық күн тәртібінің міндеттерін шешуге үлес қосты атап айтқанда, биологиялық әртүрлілік туралы конвенция (КБР), Климаттың өзгеруі туралы Біріккен Ұлттар Ұйымының Негіздемелік конвенциясы (БҰҰ КӨНК) және Біріккен Ұлттар Ұйымының Шөлейттенуге қарсы күрес туралы конвенциясының, сондай-ақ мәдени әртүрлілікті қорғау және көтермелеу туралы конвенция және осы үдеріс 2015-2025 жылдарға арналған және Лима іс-қимыл жоспары, МАБ Стратегиясын қабылдау арқылы қосымша серпін алады,
8. ЮНЕСКО Бас конференциясының 38-сессиясында қабылданған «2015-2025 жылдарға арналған «Адам мен биосфера» (МАБ) стратегия бағдарламасы» (38 С / 15 қарары, Бағдарлама және бюджет туралы 19-тармақты қараңыз) қарарына сілтеме жасай отырып, бағдарламаны жүзеге асыру және келесі он жыл ішінде биосфералық резерваттарды дамыту жөніндегі нұсқаулық ретінде,
9. ББРЖ--де жұмыс сапасын едәуір жақсартуға бағытталған, аталған құралдарды 2013 жылы МАБ стратегиясын жүзеге асыру арқылы оның ББРЖ функционалдық мүмкіндіктері мен тиімділігін қамтамасыз етуге бағытталған «МАБ қоғамдастығының» күш-жігерін атап көрсете отырып, ЮНЕСКО-ның МАБ бағдарламасына және оның ББРЖ мүшелеріне,
10. Тұрақты даму мақсаттары тұрғысында тұрақты дамуды ынталандыруға бағытталған 2015-2025 жылдарға арналған МАБ Стратегиясын қабылдау аясында МАБ және оның ББРЖ қызметінен пайда алу үшін қолдауды одан әрі күшейту қажеттілігіне сенімділік танытса, Тұрақты даму күн тәртібінде, 2030 ж. орнықты даму мақсаттарына қол жеткізу үшін

биосфералық қорлардың әлеуетін жұмылдыру арқылы жасалды, атап айтқанда, орнықты даму мақсаттары 13 (климаттың өзгеруімен және оның ұзақ мерзімді және орнықты даму мақсаттары 15 (жердегі экожүйелерді қорғау және қалпына келтіру) ормандарды тұрақты басқару, шөлейттенумен күресу, жердің азып-тозуын тоқтату және қалпына келтіру және биоалуантүрлілікті жоғалту процесін тоқтату), сондай-ақ Стратегия мен Лимия іс-қимыл жоспарының өзара іс-қимыл жоспары мақсаттарымен және басқа мақсаттармен,

11. Бүгінгі таңда ББРЖ биологиялық және мәдени әртүрлілік тұрғысынан 600-ден астам ғаламдық маңызы бар объектілерді қамтитындығын мақтанышпен айта отырып, олардың ішінде біздің планетамыздың барлық экожүйелерінің барлық түрлері ұсынылған,
12. МАВ тұжырымдамасы адамдардың ортақ болашағын және біздің планетамызбен өзара әрекеттесу қажеттілігін білетін, биосферамен үйлесімді өмір сүретін қоғамдарды бірлесіп және жауапкершілікпен құратын әлем идеясына негізделгенін еске түсіре отырып,
13. 2015-2025 жылдардағы МАБ-тың негізгі міндеттері туралы одан әрі еске сала отырып. WNNR шеңберіндегі тұрақты даму модельдерін жасау және нығайту; тәжірибе мен алынған сабақтарды тарату және осы модельдерді бүкіл әлемде таратуға және қолдануға қолайлы жағдай жасау; биосфералық резерваттарды басқару, сапаны қамтамасыз ету, тұрақты даму стратегиялары мен саясаты, жоспарлау, мекемелердің есеп беруі мен тұрақты жұмыс істеуін бағалау және сапаны қамтамасыз етуге жәрдемдесу; мүше мемлекеттер мен мүдделі тараптарға ББРЖ тәжірибесімен, атап айтқанда стратегияларды, технологияларды, білім беру бағдарламаларын, жаңа өмір салты мен инновацияларды зерттеу, алға жылжыту және сынақтан өткізу арқылы тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізуге көмектесу биоалуантүрлілікті және табиғи ресурстарды басқару, климаттың өзгеруін азайту және бейімдеу,
14. Конгресстің жалпы жолдауы барлығын Лима іс-қимыл жоспарын орындауға шақыруға, тұрақты проблемаларды шешудің инновациялық жолдарын белсенді түрде іздеуге және біздің алдымызда сан алуан салаларда кездесетін жаңа сынақтарды жеңуге шақыратындығын баса айта отырып, сонымен қатар МАБ / ЮНЕСКО жетекші рөлін беретін инновациялық идеялар, тұжырымдамалар, озық тәжірибелер, тетіктер, әдіснамалар, құралдар, көрсеткіштер мен озық тәжірибе үлгілеріне негізделген және МАБ бағдарламасы мен оның ББРЖ шеңберіндегі жаңа практикалық тәсілдерді игеру тұрақты дамудың жаһандық күш-жігерінде,
15. Осыған байланысты МАБ және оның ББРЖ тұрақты дамудың шешімдерін іздеудегі негізгі ғаламдық ресурстық база болуға тиіс, оның ішінде жергілікті және байырғы білім жүйелерін ілгерілету және қорғау жөніндегі шаралар қабылдау,
16. Мұндай жаһандық күш жергілікті қауымдастықтардың тікелей биосфералық резерваттағы іс-шараларды әзірлеуге және іске асыруға белсенді қатысуымен, сондай-ақ ғылым мен саясаттың, ғалымдар мен шешім қабылдаушылар, ұлттық және жергілікті басқару органдары, мемлекеттік және жеке тұлғалар, саясаткерлер, азаматтық қоғам топтары мен ұйымдары, оның ішінде жергілікті және жастар қауымдастықтары өзара әрекеттесуінің жаңа нысандарымен сипатталатынын атап көрсете отырып,
17. Біз 2013 жылғы 27 наурызда Сент-Китс және Невисте өткен Кариб теңізіндегі кіші арал аралдары мемлекеттерінің биосфералық резерваттары туралы министрлер конференциясынан кейін мәлімдемені тұрақты даму мен өсу құралы ретінде қабылдаймыз

және басқалармен бірге біздің міндетімізді тағы да қуаттаймыз, осылайша әлі жасалмаған әрбір мемлекетте барлық мүдделі тараптар арасындағы консенсус негізінде - жергілікті қоғамдастықтар, мемлекеттік органдар, жеке сектор, ҰЕҰ, табиғатты қорғау ұйымдары, мәдени және табиғи мұраны қорғау жөніндегі бірлестіктер және т.б. - ең болмағанда бір биосфералық резерват таңдалды және құрылды, сонымен қатар Кариб бассейнінде дамып келе жатқан шағын аралдардың МАБ желісін құру үшін серіктестіктің барлық мүмкіндіктерін, сондай-ақ ИбероМАБ және биосфералық қорықтардың басқа тақырыптық және аймақтық желілерімен интеграция мүмкіндігін зерттеу ниетіміз, дүниежүзілік арал мен жағалаудағы биосфералық резерваттардың желісі;

Осыған байланысты, біздің күш-жігерімізді біріктіруге ниеттіміз:

- 18.** ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттерді әлі жасалмаған елдерде құру және ұлттық комитеттердің немесе МАБ үйлестірушілерінің жұмысын қамтамасыз ету, сондай-ақ олар бұрынғыдай елдерде биосфералық резерваттарды, соның ішінде трансшекаралық биосфералық резерваттарды құруды ынталандыру, әсіресе шағын аралдық дамушы мемлекеттерде құрылған;
- 19.** ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттерге ұлттық күн тәртібінің 21 бағдарламасын және 2030 жылға арналған орнықты даму күн тәртібін іске асыруда тұрақты дамудың ұлттық / өңірлік демонстрациялық үлгілері ретінде биосфералық резерваттарды пайдалануды ынталандыру;
- 20.** ЮНЕСКО-ға мүше мемлекеттерді биологиялық әртүрлілік пен экожүйелерді сақтау, климаттың өзгеруімен байланысты зерттеулер, басымдықты объектілер немесе байқаушылар ретінде биосфералық резерваттарды (әрбір мүше-мемлекеттің орнықты даму саласындағы ұлттық саясатын ескере отырып) қолдануға шақырады, климаттың өзгеруіне бейімделу және жұмсарту үшін оқу-жаттығу жұмыстарын жүргізу;
- 21.** МАБ / ЮНЕСКО Хатшылығына МАБ Стратегиясын 2015-2025 жж. Лиманың іс-қимыл жоспарын 2016-2025 жылдарға арналған толық жүзеге асыруға қатысты биосфералық резерваттар тұрғысынан тұрақты даму мақсаттарына жету үшін 2030 Тұрақты дамудың күн тәртібін іске асыру және БҰҰ КӨНК-ның Париж келісімшартын жүзеге асыруды жеңілдету;
- 22.** МАБ бағдарламасының ЮНЕСКО-ның басқа да үкіметаралық және халықаралық бағдарламаларымен, соның ішінде Үкіметаралық океанографиялық комиссия (ҮОК), Үкіметаралық гидрологиялық бағдарлама, Халықаралық геологиялық ғылымдар мен геопарк (ХҚҒГ) бағдарламаларының өзара іс-қимылын ынталандырады және Бүкіләлемдік мұра туралы конвенция және Тұрақты дамудың білім беру саласындағы Жаһандық іс-қимыл бағдарламасы (ЖІҚБ);
- 23.** ЮНЕСКО-ға Біріккен Ұлттар Ұйымының жүйесімен, атап айтқанда, БҰҰДБ, Біріккен Ұлттар Ұйымының Азық-түлік және ауылшаруашылық ұйымы, Біріккен Ұлттар Ұйымының Университеті және Біріккен Ұлттар Ұйымының қоршаған орта жөніндегі бағдарламасы, сондай-ақ мүше мемлекеттердің қолайлы жағдайларын жасау мақсатында белсенді үкіметтік емес ұйымдармен ынтымақтастықты жақсарту жөніндегі күш-жігерін жалғастыруға шақырамыз, біздің биосфералық резерваттарымыз жетістіктерді көрсету үшін басымдықты

орындар ретінде, Биологиялық әртүрлілік туралы конвенциясы, Климаттың өзгеруі туралы Біріккен Ұлттар Ұйымының Негіздемелік конвенциясы және Біріккен Ұлттар Ұйымының Шөлейттенуге қарсы күрес туралы конвенциясында көрсетілген мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізу, сондай-ақ орнықты даму мақсаттарын іске асыруды жеңілдету;

- 24.** МАБ бағдарламасы мен академиялық институттар арасында, атап айтқанда университеттер, ғылыми орталықтар, 2-санат орталықтары мен ЮНЕСКО-ның кафедраларының арасындағы әлеуетті арттыру және оқыту іс-шараларын жүзеге асыру үшін барлық мүдделі тараптардың тұрақты даму мақсаттарын ескере отырып, биосфералық резервтер, оның ішінде басқарушы персонал;
- 25.** Жеке секторды, биологиялық әртүрлілікті сақтау және орнықты пайдалану мен эко-жүйелік қызметтерді көрсетудегі қатысуының маңыздылығын мойындай отырып, ЮНЕСКО-ға үкіметтік емес сектордың серіктестері, атап айтқанда, шағын бизнеспен ынтымақтастықты жалғастыруға шақырамыз, ұлттық және халықаралық, трансұлттық компаниялар, қайырымдылық және корпоративтік қорлар, қаржы институттары мен жеке тұлғалар;
- 26.** Экономикалық және саяси шешімдер қабылдауды жеңілдететін тәжірибе алмасу үшін биосфералық резерваттардың қызметіне қатысатын мүдделі тараптарды ынталандырып, сондай-ақ ұлттық саясаткерлерге инновацияларды енгізу мен алынған сабақтарды пайдалануға көмектесу;
- 27.** Биосфералық резерваттарды орнықты, сенімді және жеткілікті қаржыландыруды қамтамасыз етудің жаңа механизмдерін, стратегияны іске асыруды қамтамасыз ету үшін МАБ хатшылығының және аймақтық / тақырыптық желілердің қызметін қамтамасыз ету үшін ЮНЕСКО-ға, барлық халықаралық және ұлттық серіктес ұйымдарға, сондай-ақ биосфералық резерваттық үйлестірушілерге / МАБ және Лима іс-қимыл жоспары, сондай-ақ әзірге жасалмаған елдерге мүмкіндік беретін қосымша бюджеттен тыс қорларды анықтау және тарту биосфералық резерваттар, дамушы мемлекеттер, атап айтқанда, шағын арал, биосфера резерватты өткізу және оның дамуын қамтамасыз ету үшін қажетті дайындық жұмыстарын жүзеге асыру үшін.
- 28.** ЮНЕСКО-ға және оның мүше-мемлекеттеріне ұлттық комиссиялар арқылы ББРЖ қызметін ОДМ-ға қол жеткізу, тәжірибе алмасу үшін форумдар ретінде аймақтық, субаймақтық, ұлттық және тақырыптық желілерді дамытуға ықпал ету үшін шақырады, жаһандық тарату және биосфералық резерваттар шегінде және одан тыс жерлерде мұндай тәжірибені енгізу;
- 29.** ЮНЕСКО-ға мүше барлық мемлекеттерді МАБ бағдарламасын және оның ББРЖ-ны белсенді қолдауға және 2016-2025 жылдарға арналған МАБ бағдарламасы мен Дүниежүзілік биосфералық резерваттар желісіне арналған Лима іс-қимыл жоспарын іске асыруға шақырамыз.

Қолданылатын қысқартулар тізімі:

ІҚҚ	Ішкі қадағалау қызметі
БР	Биосфералық резерват
БК	Бүкіләлемдік Конгресс
ББРЖ	Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар жүйесі
КҒЖН	Климаттық қызметтер үшін Ғаламдық Жаһандық Негіздеме
ЖБ	Жаһандық іс-қимыл бағдарламасы (БҰҰДБ бойынша)
БҰҰШҚКК	Біріккен Ұлттар Ұйымының шөлейттенуге қарсы күрес туралы конвенциясы
БӘК	Биологиялық әртүрлілік конвенциясы
ТК	Тараптар конференциясы
МАБ	«Адам және биосфера» бағдарламасы
ХҚТ	Халықаралық қолдау тобы
ҮГБ	үкіметаралық гидрологиялық бағдарламасы
КӨҮТ	Климаттың өзгеруі туралы үкіметаралық тобы
ХҮК	халықаралық үйлестіру кеңесі
ҮОК	үкіметаралық океанографиялық комиссиясы
ШАДМ	шағын аралдық дамушы мемлекеттер
ХГДБ	халықаралық геоақпарат және дәстүрлер бағдарламасы
МҚЖ	Мадридтің іс-қимыл жоспары
КТҚК	Көпжақты табиғат қорғау келісімі
ҮЕҰ	үкіметтік емес ұйымы
ҰҚА	Ұлттық қорық аймағы (Перу)
БҰҰ	Біріккен Ұлттар ұйымы
ББД	Білім беруді дамыту
БҰҰДБ	Біріккен Ұлттар Ұйымының Даму бағдарламасы
КЖАНК	Климаттық жағдайларға арналған негіздемелік конвенциясы
ТБР	Траншекаралық биосфералық резерваты
УЫБ	Университеттік ынтымақтастық бағдарламасы
БҰҰУ	Біріккен Ұлттар ұйымы университеті
ААШҰ	Азық-түлік және ауыл шаруашылығы ұйымы
УЫБ	Университеттік ынтымақтастық бағдарламасы
ОДМ	Орнықты даму мақсаттары
БҰҰҚОБ	Біріккен Ұлттар Ұйымының қоршаған орта жөніндегі бағдарламасы

«Адам және биосфера» бағдарламасы
UNESCO

7, place de Fontenoy F-75352 Paris 07 SP
France

E-mail: mab@unesco.org

